

KNJIGA – MALA MALICA ALI VRHUNSKA SPECIALITETA

Slovenščina

Raziskovalna naloga

UČENKI: Angela Mahnič, Zala Trošt

8. razred

MENTORICA: mag. Mihaela Kastelec

SOMENTORICA: Katarina Jerele

2021

Inštitut montessori, Zasebna osnovna šola montessori, Ljubljana

KAZALO

KAZALO VSEBINE

KAZALO	I
POVZETEK	IV
ZAHVALA	V
1 UVOD	1
1.1 Opredelitev problema	3
1.2 Metode raziskovanja.....	3
1.3 Raziskovalna vprašanja in hipoteze	4
2 TEORETIČNI DEL	5
2.1 Mladinska književnost.....	5
2.2 Književne zvrsti in vrste v mladinski književnosti	6
2.3 Kaj je literarna kritika?	7
2.4 Vrednotenje mladinske literature	9
2.5 Vrednotenje mladinske literature v okviru projekta Zlate hruške	12
3 EKSPERIMENTALNI ALI EMPIRIČNI DEL	14
3.1 Anketni vprašalnik	14
3.2 Vzorec	14
3.3 Analiza anketnega vprašalnika	15
4 REZULTATI	16
5 RAZPRAVA	30
5.1 Potrditev hipotez.....	30
5.2 Težave pri raziskovanju.....	31
5.3 Nadaljnje raziskovanje.....	32
6 ZAKLJUČEK.....	33
7 LITERATURA	34
8 PRILOGA.....	36
8.1 Anketni vprašalnik	36

8.2 Literarne vrste v berilih za 7. razred	40
8.3 Literarne vrste v berilih za 8. razred	42
8.4 Literarne vrste v berilih za 9. razred	44

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Udeleženci glede na razred	15
Graf 2: Udeleženci glede na spol.....	15
Graf 3: Kaj najraje delaš v prostem času?	16
Graf 4: Dejavnosti fantov v prostem času	17
Graf 5: Dejavnosti deklet v prostem času	17
Graf 6: Katere vrste knjig najraje bereš?	18
Graf 7: Razlike v branju različnih književnih vrst glede na spol	19
Graf 8: Ali si že kdaj sam/a napisal/a pesem, zgodbo ali knjigo?	20
Graf 9: Moj odnos do branja	20
Graf 10: Branje pri fantih.....	21
Graf 11: Branje pri dekletih	21
Graf 12: Koliko knjig povprečno prebereš na leto?	22
Graf 13: Povprečno število knjig na leto pri fantih.....	23
Graf 14: Povprečno število knjig na leto pri dekletih	23
Graf 15: Kateri je tvoj najljubši avtor?	24
Graf 16: Slovenski avtorji v berilih in najljubši avtorji	25
Graf 17: Kaj mi je pri tem avtorju najbolj všeč?.....	26
Graf 18: Ali zaradi branja knjig postajam boljši človek?	27
Graf 19: Časovni okvir nastanka knjige	27
Graf 20: Ali pred branjem knjige prebereš kakšno kritiko?.....	28
Graf 21: Kdo ti pomaga pri izbiri knjig za branje?	28
Graf 22: Tvoj kriterij za dobro knjigo	29

KAZALO TABEL

Tabela 1: Žanri v III. triadi v analiziranih berilih.....	7
Tabela 2: Nagrade za mladinsko književnost	10
Tabela 3: Seznam najljubših avtorjev vseh anketirancev	24

SEZNAM PRILOG

8.1 Anketni vprašalnik

8.2 Literarne vrste v berilu za 7. razred

8.3 Literarne vrste v berilu za 8. razred

8.4 Literarne vrste v berilu za 9. razred

POVZETEK

Dobro napisana knjiga je lahko prvovrstna poslastica za telo, dušo in duha. Letno izide veliko novih knjig, tako da imamo bralci veliko izbire. Pri tem so nam v pomoč literarni kritiki, ki postavljajo kriterije, kako med obsežno ponudbo izbrati dobre knjige. V najinem teoretičnem delu sva predstavili pojem mladinske književnosti ter našteli književne zvrsti in vrste, ki jih spoznavajo učenci v III. triadi. Ugotovili sva, da literarna kritika pomeni analizo in oceno literarnega dela, recenzije ali eseja o sodobni literaturi, ki je objavljena v časopisih in revijah. Predstavili sva tudi nekaj literarnih nagrad, ki jih podeljujejo različna društva, založbe ali podjetja na področju mladinske književnosti. Podrobneje sva predstavili najbolj uveljavljeni projekt vrednotenja mladinskih knjig *Priročnik*, v okviru katerega se podeljuje znak kakovosti mladinskih knjig zlata hruška.

Kakšno pa je trenutno stanje med mladimi glede branja knjig? To sva raziskovali v empiričnem delu najine raziskovalne naloge. Zanimalo naju je, katere žanre berejo, zakaj berejo in na podlagi katerih kriterijev izbirajo knjige za branje. Bistvo najine raziskovalne naloge predstavlja analiza spletnega anketnega vprašalnika, s katerim sva potrdili kar nekaj najinih hipotez. Ugotovili sva, da mladi še vedno berejo, izbirajo sodobne avtorje, najraje imajo pustolovske knjige in stripe. Knjige izbirajo po svoji presoji, estetska naslovnica ne vpliva na njihov izbor. Osrednji kriterij izbire knjig je dobra zgodba z izvirnim slogom, v katero avtorji vključujejo humorne prvine.

Ključne besede: literarna kritika, literarne nagrade, zlata hruška, vrste in zvrsti v mladinski književnosti

ZAHVALA

Zahvaljujeva se učiteljici mag. Mihaeli Kastelec za mentorstvo, pomoč pri raziskovanju in lektoriranje. Zahvaljujeva se tudi Katarini Jerele za pomoč in svetovanje pri uporabi računalniških orodij.

Zahvaljujeva se najinima družinama za strpnost, svetovanje in vsestransko podporo.

Zahvala gre tudi vsem sošolcem in učiteljem za razumevanje pri usklajevanju šolskih urnikov in obveznosti.

Posebna zahvala gre vsem učiteljicam, ki so svojim učencem posredovale najin anketni vprašalnik in učencem, ki so najin anketni vprašalnik rešili.

1 UVOD

Pred dobrim letom se je življenje ljudi po celem svetu spremenilo zaradi očem nevidnega virusa, ki nas je zaprl med štiri stene, v območje naših domov in najožjih družinskih članov. Zaradi nevarne, neznane bolezni so se zaprle vse šole, ustavilo se je javno življenje ... Tega niso nikoli prej doživele niti naše babice in naši dedki. V težkih časih se pokažejo razlike med ljudmi, do izraza pa pridejo tudi človeška solidarnost, dobrotu in pripravljenost pomagati sočloveku v stiski. Pokažejo se naše prave vrednote, saj smo bili tako otroci kot odrasli primorani iti korak globlje, korak bliže, po malem smo se vsi vsaj za nekaj časa vrnili nazaj k svojim koreninam. Ponovno smo lahko ozavestili, kateri so naši najbližji, katere so naše temeljne vrednote, kam spadamo, od kod prihajamo in kam gremo.

Učenci osnovnih in srednjih šol smo prvič v zgodovini sodobnega sveta izkusili šolanje na daljavo. To nam je omogočila sodobna tehnologija, saj brez računalnikov, tablic in telefonov takšen pouk ne bi bil možen. Po urah sedenja pred zasloni in sprejemanja znanja na drugačen način je bilo za naju, ki sva strastni bralki, nekaj sproščujočega in zdravnega vzeti v roke kakšno dobro knjigo ter z njo »izskočiti« iz resničnega prostora in časa v domišljjski svet, kjer življenje glavnih junakov poteka na drugačen način, po drugačnih zakonitostih. In še kako prav so prišle vse knjige z domačih knjižnih polic, saj so bile nekaj časa zaprte tudi knjižnice.

Ker sami radi bereva, si življenja brez »klasičnih« knjig ne moreva predstavljati. Prav tako nisva pretirani ljubiteljici dolgega sedenja pred ekrani, zato nama elektronske knjige še niso tako blizu. Občutek, da s police vzameš knjigo iz »papirja«, s platnicami, ki že z vonjem razodeva svojo starost, je enostavno neprecenljiv. Branje je bilo za naju v tem posebnem letu zelo pomembno. Pomagalo nama je pozabiti na negotovo situacijo okoli naju, spočilo je najine misli, pa tudi oči, odpiralo prosto pot domišljiji ... Pa tudi nahranilo najini duši, kadar sva naleteli na res dobre knjige. Izkušava, da je branje pravzaprav »terapevtski« proces. Ko bereva, se zaradi identifikacije z različnimi književnimi liki na neki skrivnostni način pogovoriva tudi sami s seboj in sproti razčistiva, kje sva in kam želiva iti.

Med branjem naletiva na različne knjige. Nekatere so nama všeč in takšnih ne moreva spustiti iz rok, dokler jih ne prebereva. Nekatere pa se vlečejo že na začetku in je potreben trud, da jih prebereva do konca. Kako je to mogoče? Če izhajava iz dejstva, da knjige pišejo ljudje, je to na neki način logično. Knjige so odraz avtorja, njegovega časa in prostora, v katerem živi. V naši zgodovini je na svetu nastalo že na milijone knjig. Vendar niso vse preživele časa. Ohranile so se najmočnejše, najtrdoživejše, najodpornejše, tiste, ki so jih ljudje brali, saj brez bralca ni knjige. Knjiga doseže svoj namen takrat, ko jo nekdo vzame v roke.

Slavko Pregl¹ je leta 2009 v poslanici ob Unescovem svetovnem dnevu knjige, ki ga vsako leto obeležujemo 23. aprila, zapisal, da so knjige v človeku manj naklonjenih časih *"posebne hiše sreče in bolečine, spoznanja in modrosti, negotovosti in poguma. V njih živijo največji in tudi malo manjši ljudje. Govorijo o svojih popotovanjih k sebi in k drugim. Vse te zgodbe je čas zbral v največjo zakladnico v naši zgodovini. Dovolimo in drznimo si seči, vsak malo zase in malo za vse, po košček zapisanega zaklada. Preroki pogosto dvigajo pogled k zvezdam. Ampak tam piše, da si moramo na vsa vprašanja odgovoriti sami. Vrnimo se torej domov, vrnimo se h knjigam."*

Pa danes mladi (še) berejo? Katere knjige sploh berejo? Lahko zaradi branja postanemo boljši ljudje? Odpornejši na stres in številne negotovosti sedanjosti in prihodnosti? Nam je branje v težkih trenutkih v uteho, nas pomiri in nahrani? Knjige so hrana za dušo. Človek ne more preživeti brez hrane. Pa lahko naše duše preživijo brez branja?

Večina ljudi uživa v kulinaričnih specialitetah. Vsak narod ima svoje značilne jedi, ki odražajo njihov način življenja, navade, tradicije ... Podobno je tudi s pisatelji in njihovimi knjigami, saj ima vsak narod svoje pomembne ustvarjalce. Vsako leto izhajajo nove knjige. Nekatere knjige so vrhunske, precej jih je dobrih, nekatere pa so kot hitra hrana. Ko jo jemo, ima dober okus, potem pa nam obleži v želodcu in nam je žal, da smo jo sploh jedli. Če dolgo jemo le slabo hrano, to škoduje našemu zdravju. Prav tako pa ne moremo vsak dan jesti vrhunskih specialitet, saj njihova priprava zahteva dobre sestavine, ki jih nimamo vedno pri roki in določene veščine, ki zahtevajo vajo in trud. Tudi vrhunskih knjig ni na pretek. V najini raziskovalni nalogi se sprašujeva, katere so

¹ Slavko Pregl: <https://www.rtvsllo.si/kultura/knjige/knjiga-je-se-vedno-orozje-vzemi-jo-v-roke/158851>

vrhunske specialitete v mladinski književnosti med mladimi v III. triadi v tem prelomnem zgodovinskem obdobju in ali mladi še posegajo po njih.

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

V najini raziskovalni nalogi sva raziskovali kriterije za dobro mladinsko literaturo ter odnos do branja knjig med zdajšnjimi mladimi.

Zakaj sva se odločili za to temo?

Ko smo v razredu brali knjigo *Kako dolg je čas*, smo med seboj prišli do različnih stališč glede njene kvalitete. Nekaterim sošolcem in sošolkam je bila knjiga všeč, drugim pa ne najbolj. Ker smo imeli različna stališča o vrednosti te knjige, smo se o tem veliko pogovarjali. Po številnih diskusijah smo ugotovili, da so nekatere knjige všeč vsem, nekatere pa le posameznikom. Ukvarjali sva se tudi z vprašanjem, kako poklicni literarni kritiki napišejo oceno določene knjige in katere kriterije upoštevajo, da določijo resnično vrednost posamezne knjige, ne da bi bili pri tem pristranski ali preveč subjektivni. Lahko profesionalni kritiki dejansko odkrijejo pravo vrednost knjige, ne da bi spregledali kaj pomembnega?

Poleg literarnih kritikov obstajajo tudi različne literarne nagrade, ki izbirajo dobre knjige po svojih kriterijih. Zato sva se odločili, da raziščeva ta hip najbolj razširjene projekte vrednotenja mladinske literature. Enega izmed njih sva predstavili podrobneje. Zanimalo naju je tudi, ali mladi zdaj še vedno berejo, katere vrste knjig berejo, zakaj berejo in na podlagi katerih kriterijev se odločajo za izbiro knjige. Ta vprašanja sva oblikovali v anketnem vprašalniku in dobili veliko raznovrstnih odgovorov o tem, kakšno vlogo imajo danes knjige in branje nasploh v manjšem delu mlade generacije (mladi, ki obiskujejo III. triado).

1.2 METODE RAZISKOVANJA

Za raziskovanje sva uporabili več metod:

- teoretični pregled literature in virov;
- anketni vprašalnik, s katerim sva preverili trenutno situacijo glede branja knjig pri mladih v III. triadi (Glej Prilogo 8.1.);

- analiza podatkov in izdelava različnih grafičnih prikazov;
- primerjava grafičnih prikazov glede na spol;
- analiza literarnih vrst v berilih za III. triado in primerjava z izbranimi besedili mladih v anketnem vprašalniku. (Glej Priloge 8.2, 8.3, 8.4.)

Anketni vprašalnik je rešilo 160 mladih iz III. triade naslednjih šol:

- Osnovna šola Alojzija Šuštarja,
- Osnovna šola n. h. Maksa Pečarja,
- Osnovna šola Pirniče,
- Osnovna šola Šentvid,
- Zasebna osnovna šola montessori.

1.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE

V najini raziskovalni nalogi sva si zastavili naslednja raziskovalna vprašanja in oblikovali naslednje hipoteze:

Raziskovalno vprašanje 1: Ali je branje med mladimi še vedno priljubljeno?

Hipoteza 1: **Dekleta berejo več kot fantje.**

Raziskovalno vprašanje 2: Iz katerega časovnega obdobja mladi berejo knjige?

Hipoteza 2: **Mladi danes raje berejo sodobne avtorje.**

Raziskovalno vprašanje 3: Katere književne vrste mladinske literature mladi berejo?

Hipoteza 3: **Fantje raje berejo pustolovske knjige, dekleta pa ljubezenske.**

Raziskovalno vprašanje 4: Kateri avtorji so trenutno aktualni?

Hipoteza 4: **Najljubša avtorja sta (tuji avtor) J. K. Rowling in (slovenski avtor) Igor Karlovšek.**

Raziskovalno vprašanje 5: Po katerih kriterijih se mladi odločajo za izbiro knjige?

Hipoteza 5: **Mladi knjige izbirajo na podlagi mnenja vrstnikov (sošolci in prijatelji).**

Hipoteza 6: **Mladi izberejo knjige z estetsko naslovnico.**

Hipoteza 7: **Mladi izberejo tiste knjige, ki imajo dobro zgodbo.**

2 TEORETIČNI DEL

2.1 MLADINSKA KNJIŽEVNOST

»Pojem mladinska književnost je besedna zveza, sestavljena iz prilastka mladinska in jedra književnost, kar pomeni, da je to književnost posebnega tipa,« je zapisal Igor Saksida (Saksida, 1994, 41–42) in nadaljeval, da je ta njena posebnost ravno specifičen bralec, in sicer bralec do starostne meje osemnajst let. V *Mali literarni teoriji* Matjaž Kmecl pojem razloži tako: »Otroška ali mladinska literatura je posebna književnost za posebnega (otroškega) bralca: to pomeni, da so vse njene prvine prilagojene sprejemnim zmogljivostim in zanimanju mladega, otroškega bralca« (Kmecl, 1995, 305). »Otroški bralec« se s starostjo naglo spreminja, zato loči več vrst otroške literature – npr. za predšolskega otroka, osnovnošolca, predmladostnika, mladostnika itd. (Prav tam.)

Marjana Kobe ugotavlja, da smo »priča pestri mnogovrstnosti strokovnih poimenovanj, ki so uporabljena neenotno, čeprav pogosto sinonimno« (Kobe, 1987, 9). »Na Slovenskem so najpogosteje v rabi izrazi mladinsko slovstvo, mladinska literatura (književnost), otroška in mladinska književnost.« (Prav tam.)

Milena Mileva Blažič ugotavlja (Blažič, 2007, 3), da obstaja več kriterijev za razlikovanje med književnostjo za otroke oziroma mlade in za odrasle. To je t. i. recepcijski kriterij oziroma kriterij naslovnika – knjige za otroke in/ali mlade so večinoma že vnaprej napisane zanje, vendar obstajajo številni primeri knjig za odrasle, ki so v času literarne recepcije postali kanon mladinske književnosti, recimo Jonathan Swift: *Guliverjeva potovanja*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Fran Levstik: *Martin Krpan*; France Prešeren: *Povodni mož ...* Obstajajo tudi obratni primeri, ko so besedila za mlade postala priljubljeno branje odraslih, npr. Lewis Carroll: *Alica v ogledalu, Aličine dogodivščine v čudežni deželi*; John R. R. Tolkien: *Gospodar prstanov*; Antoine de Saint-Exupery: *Mali princ*; Joanne K. Rowling: *Harry Potter*; Philip Pullman: *Severni sij*. Obstajajo tudi številni primeri iz svetovne književnosti za odrasle, npr. *Biblija, Tisoč in ena noč, William Shakespeare*, ki so v izvorni ali prirejeni obliki tudi za mlade bralce. V mladinski književnosti so tudi obratni primeri, ko je otrok avtor in je napisal besedila za mlade, ki jih berejo tudi odrasli. Zelo znan primer je *Dnevnik Anne Frank*, ki ga bereta oba naslovnika – odrasli in mladi. (Prav tam.)

Mladinska književnost je po besedah Marjane Kobe (Kobe, 1978, 7) »kot posebni del književnosti stopila v optiko literarne teorije v drugi polovici petdesetih let.« Po drugi svetovni vojni je bila ustanovljena Pionirska knjižnica², ki je danes preimenovana v Pionirski center za mladinsko književnost in knjižničarstvo. Od leta 1948 je vodilna strokovna ustanova na področju mladinskega knjižničarstva. Zaposleni v Pionirski knjižnici s svojimi dejavnostmi povezujejo bogato tradicijo in raziskujejo nove možnosti širjenja kvalitetne literature za otroke in mlade. V knjižnici vsako leto pripravijo *Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig*.

Ključna za razvoj mladinske književnosti in njeno povezovanje s tujino je tudi ustanovitev Slovenske sekcije IBBY³ (International Board on Books for Young People) leta 1992. Na področju strokovnih revij je potrebno omeniti vpliv revije *Otrok in knjiga*⁴, edine specializirane slovenske strokovne revije na področju mladinske književnosti. Revija je zelo veliko prispevala k spremljanju tekoče produkcije mladinskih knjig.

2.2 KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE V MLADINSKI KNJIŽEVNOSTI

Področje mladinske književnosti je izredno raznovrstno. V slovenski literarni vedi obstaja neskladje med uporabo izrazov literarna vrsta in literarna zvrst. Matjaž Kmecl priporoča, da bi izraz literarna zvrst uporabljali za liriko, epiko in dramatiko, izraz literarna vrsta pa za posamezna besedila znotraj neke zvrsti (sonet, balada, romanca ...). Po Janku Kosu pa so lirika, epika in dramatika literarne vrste, literarne zvrsti pa so roman, sonet, balada ...

V najinem anketnem vprašalniku naju je zanimalo, katere literarne vrste (žanri) so danes med mladimi najbolj priljubljene. V ta namen sva opravili analizo besedil v berilih: Berilo 7, *Sreča se mi v pesmi smeje*; Berilo 8, *Dober dan, življenje*; Berilo 9, *Skrivno življenje besed*.

V Tabeli 1 sva prikazali žanre, ki so zajeti v analiziranih berilih.

² Pionirska knjižnica: <https://www.mklj.si/pionirska-knjiznica>

³ Slovenska sekcija IBBY: <https://www.ibby.si/>

⁴ Otrok in knjiga: <https://www.mb.sik.si/revija-otrok-in-knjiga-st-90-1.html>

Tabela 1: Žanri v III. triadi v analiziranih berilih

PESNIŠTVO	PRIPOVEDNIŠTVO	DRAMATIKA
balada, budnica, domovinska pesem, ep, gazela, glosa, impresionistična pesem, konstruktivistična pesem, likovna pesem, pesem, popevka, portret, razpoloženjska pesem, romanca, triolet, sonet, sonet z odmevom	bajka, basen, črtica, dnevnik, fantazijska zgodba, humoreska, kolektivni (vojni) roman, kratka zgodba, kronika, legenda, ljudska pripovedka, mit, mladinski roman, novela, (zgodovinsko) pismo, pripoved, pripovedka, povest, pravljica, parodija, pridiga, rokopis, roman, slika, strip, umetna pripoved, versko besedilo, znanstvenofantastična pripoved, zgodba	drama, dramsko besedilo, film, komedija, lutkovna igra, radijska igra, tragedija

2.3 KAJ JE LITERARNA KRITIKA?

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika sva poiskali pomen naslednjih besed:

kritika⁵ -e ž (i)

1. analiza novega znanstvenega ali umetniškega dela zaradi splošne presoje in

ločitve pozitivnih in negativnih sestavin: ta kritika je zelo konstruktivna; lotil se je kritike novega romana; uničujoča kritika; članek je doživel utemeljeno kritiko; žaljiva in zlonamerna kritika dramske predstave / literarna kritika / napisati kritiko; izdati svoje kritike v knjigi / družbena kritika

// ed. *skupek, celota takih analiz:* slovenska kritika je film pohvalila / kritika ga uvršča med vodilne umetnike / pog. na premieri se je zbralo veliko kritike *kritikov*

2. negativna ocena česa: ne prenese, ne trpi nobene kritike; to dejanje zasluži (vso)

kritiko / učenci pričakujejo kritiko

♦ lit. tekstna kritika

⁵ SSKJ, Fran: <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=kritika>

V Etimološkem slovarju najdemo izvor naslednjih besed:

kritičen⁶ -čna prid. lat. 'criticus' (19. stol.), *krítik*, *kritika*, *kritizirati*. V nadaljevanju je zapisano: »Prevzeto in prilagojeno prek nem. *kritisch* in lat. *criticus* iz gr. *kritikós* 'razsoden, kritičen, sposoben razlikovati', kar je sorodno z gr. *krínō* 'odrežem, ločim, odločim, razsodim' (KI, 414). Iz sorodne gr. besede *kritérion* 'odločilni znak, sodba' je po isti poti prevzeto sloven. *kritérij*.«

Če pogledamo etimologijo besede *kritičen*, vidimo, da vsebuje zmožnost razločevanja med dobrim in slabim v neki stvari, umetnini ali človeku. Ko nekdo pride k zdravniku, je zdravnikova naloga, da ugotovi, kaj je z bolnikom narobe in mu predpiše ustrezno zdravljenje. Podobno nalogo ima usposobljeni literarni kritik. Določeno literarno delo mora pregledati s pomočjo vnaprej pripravljenih »objektivnih« kriterijev. Literarni kritik pregleda notranjo in zunanjo zgradbo knjige, se osredotoči na zgodbo in natančno razišče jezik ter slog pisanja.

Literarna kritika v slovenskem pojmovanju pomeni analizo in oceno literarnega dela, recenzije in eseje o sodobni literaturi, objavljene v časopisih in revijah (Leksikon *Literatura*, 129). Slovenska literarna kritika se začne konec 18. stoletja pod Zoisovim književnim mentorstvom. Njegova pisma Valentinu Vodniku (1794–1795) lahko štejejo za prvo slovensko literarno kritiko.

Naloge literarne kritike

Literarna kritika vzpostavlja in usmerja zveze med tekstom in občinstvom, odkriva vrednosti in slabosti besedila. Z analizo skuša pokazati vzroke njegove (ne)učinkovitosti. Zato je odgovorna na eni strani pisatelju, ki ga lahko spodbuja ali svari, ter na drugi bralcu, ki ga spodbuja h kritičnemu odnosu do literarnega besedila. Pomembna za kritiko je sposobnost ustreznega podoživetja umetnine, izdelan okus, sposobnost izražanja in prepričevanja, pa tudi zgodovinska in literarnoteoretska razgledanost.⁷

⁶ Fran > Etimološki: <https://fran.si/193/marko-snoj-slovenski-etimoloski-slovar/4288051/kriticen?FilteredDictionaryIds=193&View=1&Query=kriti%c4%8den>

⁷ Literarna kritika: https://sl.wikipedia.org/wiki/Literarna_kritika

2.4 VREDNOTENJE MLADINSKE LITERATURE

V najino raziskovalno nalogo sva vključili anketni vprašalnik, v katerem je tudi vprašanje glede kriterijev, po katerih mladi izbirajo dobre knjige. Po besedah Tatjane Okorn⁸ je danes veliko težje kot nekoč ločiti kvalitetno knjižno produkcijo od nekvalitetne. Pravi, da so bile včasih založbe tiste, ki so vnaprej izbirale knjige, danes pa poteka izbira po izidu.

Drugi izziv predstavlja dejstvo, da mladi bralci pri izbiranju kvalitetnih knjig potrebujejo posrednika. Lahko je neprofesionalni odrasli bralec (starši, stari starši) ali pa profesionalni (učitelj, knjižničar, literarni kritik). Vprašanje o tem, s čigavo pomočjo mladi danes izbirajo knjige za branje, sva vključili v najin anketni vprašalnik.

Po eni strani mladinske knjige presojujejo profesionalni literarni kritiki, ki knjige vrednotijo glede na literarne kriterije in upoštevajo temeljne estetske kategorije. Vendar je po njenem mnenju kritikov mladinske književnosti premalo. Po drugi strani pa neke vrste vrednotenje novih knjig predstavljajo tudi nagrade, ki jih določena knjiga dobi, potem ko izide. Nagrade predstavljajo poleg »uradnih«, strokovnih kritik po mnenju Tatjane Okorn (Prav tam.) pomemben del pri oblikovanju t. i. literarnega kanona, saj žirije književnih nagrad sestavljajo literarni strokovnjaki, ki se ukvarjajo s knjigo. Literarni kanon na področju literature predstavlja v prvi vrsti izbor najbolj cenjenih piscev in besedil, ki so opredeljena kot vzorna, vsaj za neko kulturno skupnost določenega zgodovinskega obdobja in predstavljajo pojmovanje kulturne vrednosti v določeni družbi v nekem času. Literarni kanon gradijo »institucije založništvo, kritike, nagrajevanje, literarnozgodovinska interpretacija in klasificiranje kakor tudi plebiscit dolgega trajanja, trajanja priljubljenosti med bralci.« (Juvan, 2006, 276) Določen kriterij je tudi t. i. komercialni (koliko izvodov določene knjige se proda, izposoja v knjižnici ...).

V Sloveniji se podeljujejo številne literarne nagrade; predstavitev nekaterih sva pripravili v Tabeli 2.

⁸ Tatjana Okorn: magistrsko delo: *Vrednotenje knjižne produkcije za otroke in mladino* (Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig) 2015 <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=72263&lang=slv>

Tabela 2: Nagrade za mladinsko književnost

IME NAGRADE	OPIS NAGRADE
<p>Desetnica⁹</p> 	<p>Novejša slovenska literarna nagrada, ki jo podeljuje sekcija za mladinsko književnost pri Društvu slovenskih pisateljev v Ljubljani, in sicer za najboljše slovensko otroško ali mladinsko literarno delo v prozi ali poeziji. Gre za stanovsko literarno nagrado, ki jo podeljujejo za obdobje zadnjih treh let.</p>
<p>Levstikova nagrada¹⁰</p> 	<p>Nagrada, ki nosi ime po slovenskem književniku Franu Levstiku. Po letu 1949 jo podeljuje Založba Mladinska knjiga za dosežke na področju otroške in mladinske književnosti avtorjem, ki objavljajo pri tej založbi.</p>
<p>Modra ptica¹¹</p> 	<p>Nagrada, ki jo od leta 2012 podeljuje založniška skupina Mladinska knjiga za najboljšo še neobjavljeno izvirno književno delo po izboru strokovne komisije.</p>
<p>Moja najljubša knjiga¹²</p> 	<p>Priznanje, ki so ga mladi bralci med leti 1998 in 2011 podelili avtorju in založniku svoje najljubše knjige. Nekateri splošne knjižnice še vedno nadaljujejo z izborom.</p>
<p>Nagrada Hinka Smrekarja¹³</p>	<p>Najvišje slovensko priznanje na področju ilustracije, ki ga podeljuje Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov v okviru slovenskega bienala ilustracije ob robu slovenskega knjižnega sejma od leta 1993.</p>

⁹ Desetnica:

<https://drustvo-dsp.si/znani-nominiranci-in-nominiranke-za-nagrado-desetnica-2020/>

¹⁰ Levstikova nagrada: https://sl.wikipedia.org/wiki/Levstikova_nagrada

¹¹ Modra ptica: [https://sl.wikipedia.org/wiki/Modra_ptica_\(nagrada\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Modra_ptica_(nagrada))

¹² Moja najljubša knjiga: https://sl.wikipedia.org/wiki/Moja_najljub%C5%A1a_knjiga

¹³ Nagrada Hinka Smrekarja: https://sl.wikipedia.org/wiki/Nagrada_Hinka_Smrekarja

<p>Nagrada za izvirno slovensko slikanico¹⁴ Nagrada Kristine Brenkove</p> 	<p>Nagrada, ki jo vsako leto 22. oktobra na rojstni dan Kristine Brenkove, za najboljšo izvirno slovensko slikanico podeli Strokovno združenje založnikov in knjigotržcev Slovenije pri Gospodarski zbornici Slovenije.</p>
<p>Najlepša slovenska knjiga¹⁵</p> 	<p>Nagrado na vsakem Slovenskem knjižnem sejmu podeljuje Strokovno združenje založnikov in knjigotržcev Slovenije pri Gospodarski zbornici Slovenije.</p>
<p>Prešernova nagrada¹⁶ Nagrada Prešernovega sklada</p> 	<p>Najvišja priznanja Republike Slovenije za dosežke na področju umetnosti, podeljuje pa se jih od leta 1947.</p>
<p>Večernica¹⁷</p> 	<p>Nagrada za najboljše mladinsko delo, ki je izšlo v preteklem letu. Nagrado podeljuje časopisno-založniško podjetje Večer iz Maribora na tradicionalnem srečanju slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede v Murski Soboti od leta 1997 naprej.</p>
<p>Zlata hruška¹⁸</p> 	<p>Znak kakovosti otroških in mladinskih knjig. Po mnenju uredniškega odbora knjige, ki po vsebini in izvedbi izstopajo, uvrstijo med odlične izdaje leta in pridobijo pravico do znaka zlata hruška.</p>

¹⁴ Nagrada za izvirno slovensko slikanico: https://sl.wikipedia.org/wiki/Nagrada_Kristine_Brenkove

¹⁵ Najlepša slovenska knjiga: https://sl.wikipedia.org/wiki/Najlep%C5%A1a_slovenska_knjiga

¹⁶ Prešernova nagrada in nagrada Prešernovega sklada: https://sl.wikipedia.org/wiki/Pre%C5%A1ernova_nagrada

¹⁷ Večernica: <https://www.vecer.com/kultura/razpis-za-24-vecernico-10165710>

¹⁸ Zlata hruška: <https://www.mklj.si/zlata-hruska>

2.5 VREDNOTENJE MLADINSKE LITERATURE V OKVIRU PROJEKTA ZLATE HRUŠKE

Po besedah Okornove (Okorn, 2015, 44) pa obstaja dober koncept vrednotenja, ki ga organizira in izvaja Pionirska – CMKK. Uredniški odbor sestavlja 14 posameznikov, ki sodelujejo na knjižnem polju in so povezani s knjigami za otroke in mladino (bibliotekarji, avtorji, uredniki, založniki, literarni kritiki, slovenisti idr.).

Pionirski center za mladinsko književnost in knjižničarstvo od leta 2004 izvaja projekt Zlata hruška. Uredniški odbor pripravlja priročnike za branje kakovostnih otroških in mladinskih knjig ter vrednoti iz

otroška in mladinska dela. Tistim literarnim delom, ki izstopajo, podelijo znak (nalepko) zlata hruška¹⁹, z namenom, da bi vzpodbudili branje ter širili in uveljavljali kakovost mladinske knjige.

Uredniški odbor *Priročnika* vrednoti prve in prenovljene izdaje ter ponatise in dotise, ne vrednoti pa učbenikov, didaktičnih priročnikov, pobarvank, propagandnih in priložnostnih izdaj, ustvarjalnosti otrok ter izdaj, ki so slabo dostopne bralcem.

Kriteriji vrednotenja:

- **Opredelitev osnovnih kvalitete:** V katerikoli obliki izražena sporočilnost, estetika, etika ali izvirnost.
- **Ocena učinkovitosti ustvarjalnih postopkov:** Jezikovna ustreznost, slogovna izvirnost, fabulativna prepričljivost, motivacijska moč.
- **Ocena založništvo – obrtniške kvalitete:** Razvidnost avtorstva, oprema, likovna podoba, tisk, postavitve besedila, lektoriranje, prevod, berljivost, strokovna korektnost, ko gre za strokovno delo.
- **Ocena ustreznosti glede na ciljnega bralca:** Knjiga, ki je v priročniku ocenjena ODLIČNO, ima pravico do trajne opreme (nalepke) z znakom ZLATA HRUŠKA.

¹⁹ Zlata hruška: https://www.mklj.si/images/dokumenti/splosno/nase_knjiznice/pionirska/zlate-hruske/Na_kratko_o_ZLATIH_HRUSKAH.ppsx

Kakovostni razredi vrednotenja del:

- **Pogrešljivo:** Knjigi manjka osnovni napor založnika, s katerim bi bralcu ponudil estetsko, humano ali kakšno drugo osnovno človeško vrednoto v izvirni obliki; izdaja nedvoumno izkazuje vsestransko nedoraslost založniškim veščinam.
- **Pomanjkljivo:** Knjiga je sicer neškodljiva, a založniško nedodelana ali malomarno izpeljana.
- **Dobro:** Knjiga sicer teži k estetski, etični ali kaki drugi osnovni človeški vrednoti, a bistveno ne presega že uveljavljenih družbenih navad. Njen pomen se izkazuje predvsem za utrjevanje bralne kulture.
- **Zelo dobro:** Knjiga zadovoljivo teži k estetski, etični ali kakšni drugi osnovni človeški vrednoti, očiten pa je tudi trud založnika za izvirnost izpeljave.
- **Odlično:** Knjiga na izviren način predstavlja estetsko, etično ali kako drugo osnovno človeško vrednoto, odličnost sporočila pa običajno presega uveljavljene družbene navade, s čimer širi predvsem srčno obzorje bralca. Tako ocenjena knjiga ima pravico do znaka za kakovost zlata hruška.

Priznanje zlata hruška se vsako leto podeli eni knjigi iz štirih kategorij:

- izvirna slovenska mladinska leposlovna knjiga;
- izvirna slovenska mladinska poučna knjiga;
- prevedena mladinska leposlovna knjiga;
- prevedena mladinska poučna knjiga.

Vsako leto narašča število izdanih naslovov in sorazmerno s temi tudi poznavalska in mentorska neobvladljivost tega področja. Podelitev zlatih hrušk je tako ena od priložnosti, da se v javnosti uveljavi promocija dobrih knjig ter da javnost izve, da je tudi mladinska književnost del umetnosti in narodne kulture.

3 EKSPERIMENTALNI ALI EMPIRIČNI DEL

3.1 ANKETNI VPRAŠALNIK

V raziskovalni nalogi naju zanima, kakšno je trenutno stanje med mladimi v III. triadi glede branja knjig. V ta namen sva pripravili anketni vprašalnik. Z njim sva želeli izvedeti, kaj delajo v svojem prostem času, katere književne žanre najraje berejo in zakaj berejo. Želeli sva izvedeti tudi, ali so se že kdaj srečali z vlogo pesnika in pisatelja in napisali kakšno pesem, zgodbo ali knjigo. Vprašanja so se nanašala tudi na količino knjig, ki jih mladi preberejo na leto in najljubšega avtorja ter kaj jih pri njem najbolj pritegne. Prav tako naju je zanimalo, ali pred branjem preberejo kakšno literarno kritiko in ali si pomagajo s kakšnimi nasveti pri izbiri knjige. Nekaj vprašanj sva posvetili tudi kriterijem za dobro mladinsko knjigo. Zanimalo naju je tudi, ali branje knjig pomaga mladim, da bi postali boljše osebnosti ter bi tudi v težkih časih epidemije ohranili pokončno držo in optimizem.

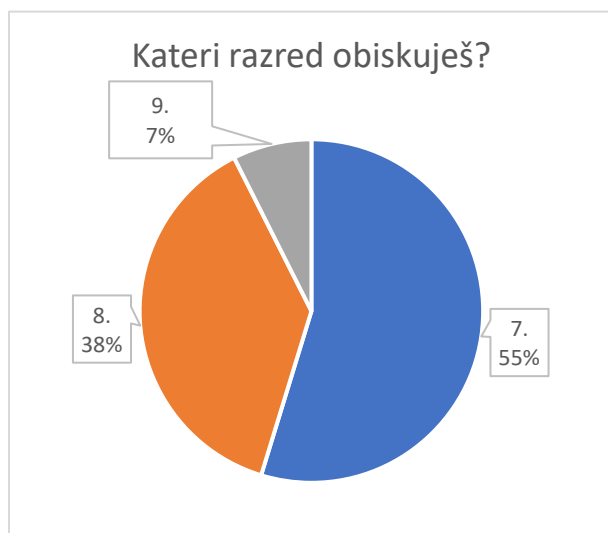
Za sodelovanje pri anketnem vprašalniku sva se dogovorili z učitelji petih šol, vključno z najino. Mladi so anketni vprašalnik rešili preko spletne povezave, ki je bila dosegljiva na spletnem naslovu <https://www.1ka.si/a/324256>, od 1. 2. 2021 pa do 12. 2. 2021.

3.2 VZOREC

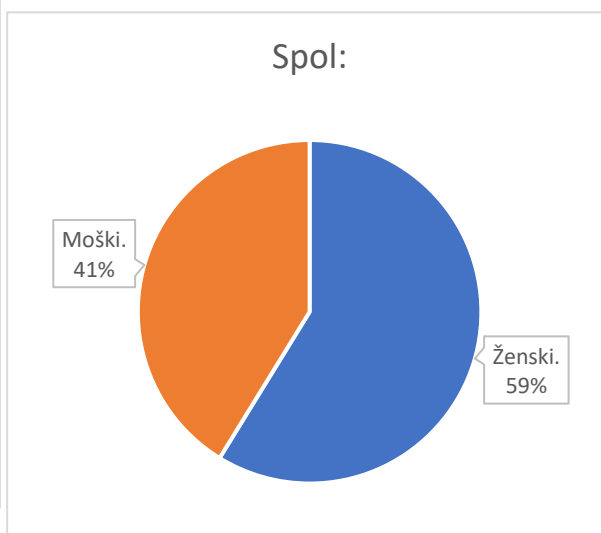
Anketni vprašalnik je izpolnilo 160 mladih iz 7., 8. in 9. razreda naslednjih osnovnih šol:

- Osnovna šola Alojzija Šuštarja,
- Osnovna šola n. h. Maksa Pečarja,
- Osnovna šola Pirniče,
- Osnovna šola Šentvid,
- Zasebna osnovna šola montessori.

V spodnjih dveh grafih (Glej Graf 1 in Graf 2.) sva prikazali delež mladostnikov v posameznih razredih in razdelitev po spolu.

Graf 1: Udeleženci glede na razred

Graf 2: Udeleženci glede na spol

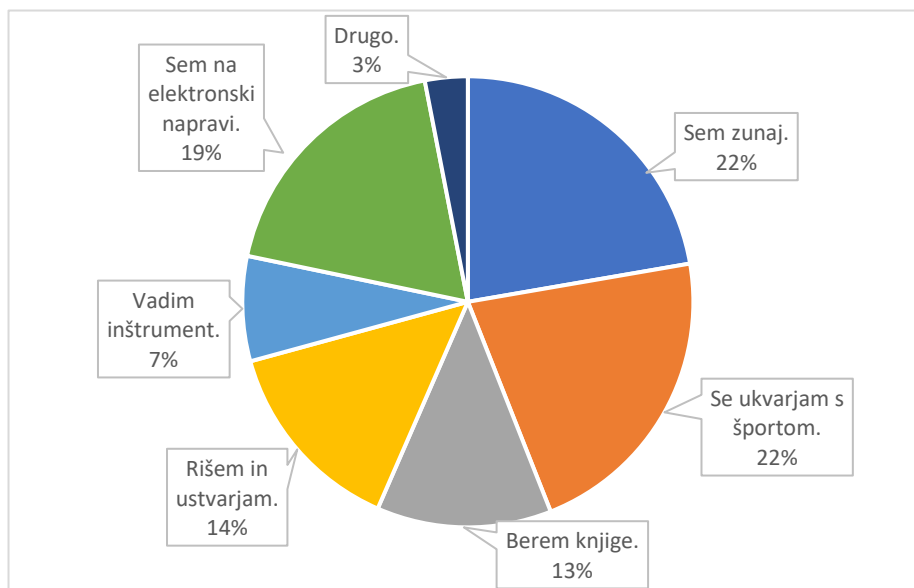
Najin anketni vprašalnik je rešilo 81 mladih iz 7. razreda, 56 iz 8. razreda in 11 iz 9. razreda. Med njimi je bilo 87 deklet in 61 fantov. 12 mladih ni odgovorilo na ti dve vprašanji.

3.3 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

V spletnem anketnem vprašalniku sva pogledali zbrane odgovore in jih ob posameznih vprašanjih zapisali v tabele. Pri vprašanjih, ki so se navezovala na spol, sva pogledali odgovore in v ustrezen stolpec zapisali ustrezno število. Po zbranih podatkih sva pogledali pri kategorijah 'drugo', če jih lahko vključimo v že obstoječe kategorije. Nato sva izdelali ustrezen graf za vsako vprašanje in graf analizirali ter interpretirali. Ker na anketni vprašalnik ni odgovorilo enako število fantov in deklet, sva število odgovorov pretvorili v odstotke in jih šele nato primerjali.

4 REZULTATI

Vprašanje 1: Kaj najraje delaš v prostem času?

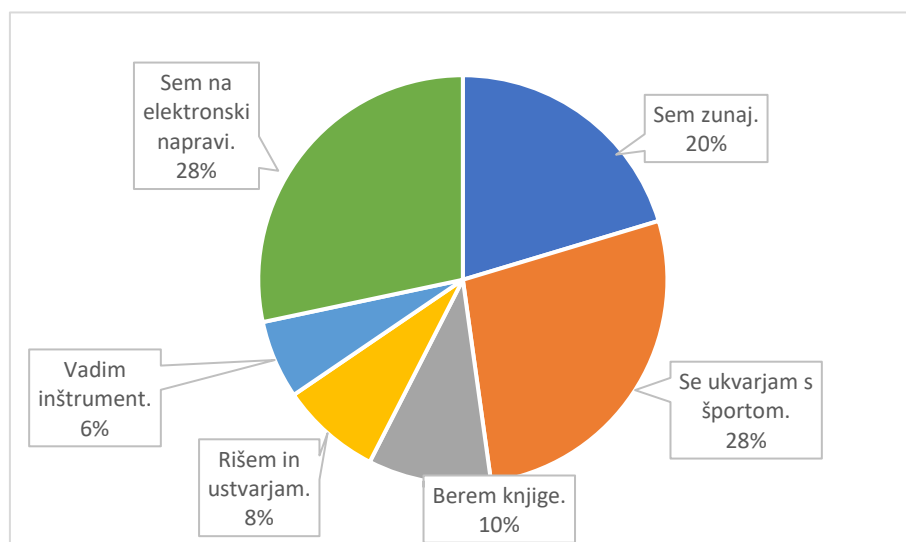

Graf 3: Kaj najraje delaš v prostem času?

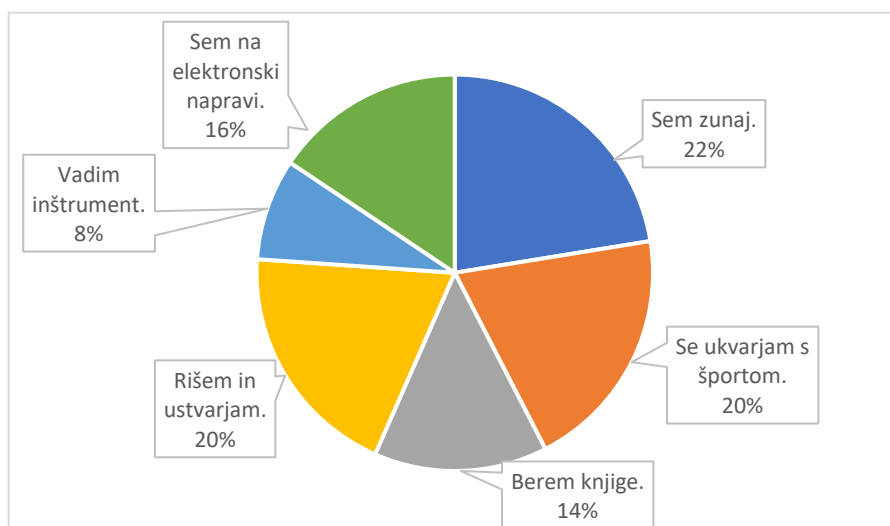
Na to vprašanje je odgovorilo 160 mladih. Vsak je lahko izbral več možnosti.

Iz Grafa 3 je razvidno, da približno dve petini mladih prosti čas preživi zunaj ali se ukvarja s športom. Presenetilo naju je, da je približno petina mladih med prostim časom na elektronskih napravah. Upava, da je to posledica šolanja na daljavo. Branje pa je glede na delež odgovorov šele na petem mestu. Zanimivo bi bilo ugotoviti, ali je tako majhen delež branja posledica trenutne situacije ali pa bi bil tako nizek delež tudi v običajnih razmerah, ko ne poteka šolanje na daljavo. Nekateri pa v prostem času radi ustvarjajo, vadijo inštrument, delajo na vrtu, se igrajo s hišnim ljubljencem, plešejo, se družijo s prijatelji, sestavljajo Rubikovo kocko in poslušajo glasbo.

Zanimalo naju je tudi, če je glede dejavnosti v prostem času kakšna razlika med fanti in dekleti. To sva prikazali v Grafih 4 in 5.

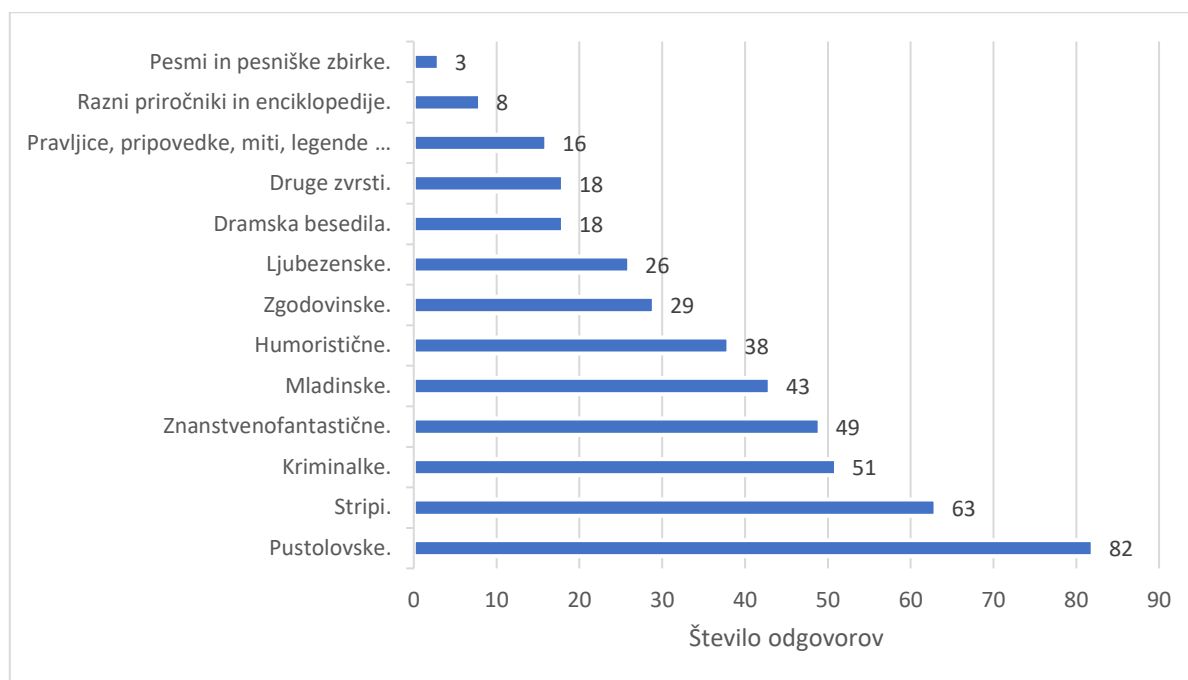
Graf 4: Dejavnosti fantov v prostem času

Graf 5: Dejavnosti deklet v prostem času

Iz primerjave grafov je razvidno, da največ deklet preživi prosti čas zunaj (22 %). 20 % deklet se ukvarja s športom ali ustvarja, skoraj enak delež deklet pa v prostem času bere knjige ali je na elektronski napravi. Pri fantih prvo mesto zasedata šport in elektronske naprave (28 %). Knjige bere le 10 % fantov. Najmanjši odstotek pri obeh spolih predstavlja vaja inštrumenta (dekleta 8 %, fantje 6 %).

Vprašanje 2: Katere vrste knjig najraje bereš?

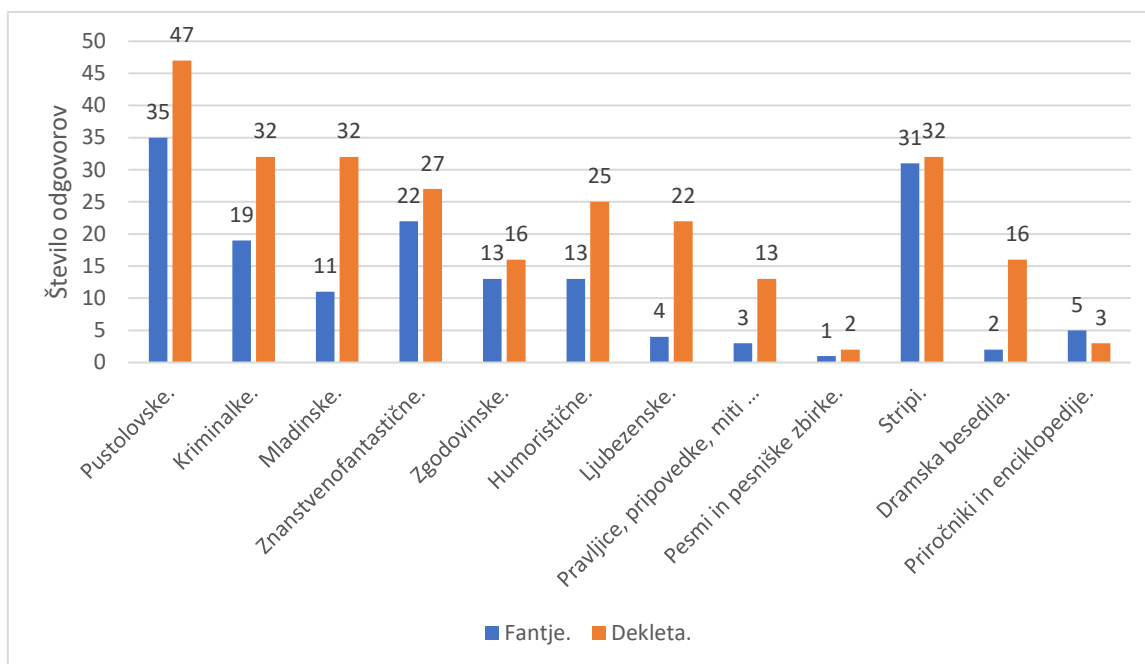

Graf 6: Katere vrste knjig najraje bereš?

Na to vprašanje je odgovorilo 156 mladih. Lahko so označili več možnosti.

Zanimalo naju je, katere vrste knjig mladi trenutno najraje berejo. Polovica vseh mladih je odgovorila, da najraje bere pustolovske knjige. Sledijo mladi, ki berejo stripe. Kriminalke je izbralo 51 mladih. 49 mladih je izbralo znanstvenofantastične knjige. Pod 'drugo' pa so anketiranci navedli še naslednje žanre: poljudnoznanstvene knjige, mange, fantazijske knjige, dnevnike, antiutopične romane, grozljivke, filozofske romane, življenjepise, nonsensno literaturo, magični realizem, detektivke, knjige v angleščini in elektronske knjige. Zanimivo je, da mlade pritegne tudi malo manj znana literarna vrsta – mange. To je japonski tip stripa, ki se praviloma bere z desne strani proti levi.

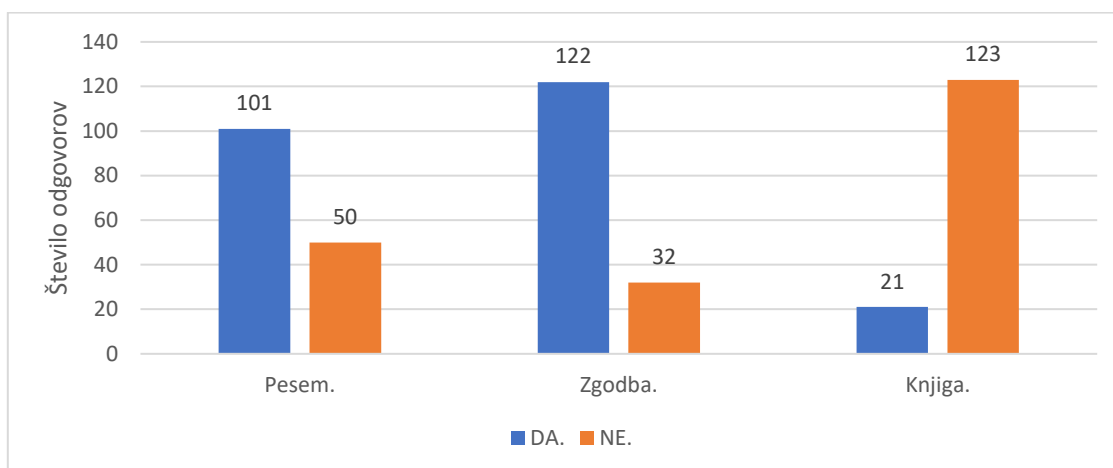
Zanimalo naju je, ali se pri branju različnih literarnih vrst pojavljajo kakšne razlike glede na spol. V primerjavo nisva vključili kategorije 'drugo'.

Graf 7: Razlike v branju različnih književnih vrst glede na spol

Iz Grafa 7 je razvidno, da dekleta (18 %) in fantje (22 %) najraje berejo pustolovske knjige. Pri dekletih sledijo kriminalke, stripi in mladinski romani (12 %). Ta rezultat naju je pri dekletih presenetil, saj prevladuje stereotip, da dekleta najraje berejo ljubezenske knjige. Prav tako tudi dejstvo, da dekleta rade berejo kriminalke, glede na to, da veljamo za nežnejši spol. Fantje si radi izbirajo stripe (19 %), znanstvenofantastične romane (14 %) ter kriminalke (12 %). Tako dekleta kot fantje najmanj berejo pesmi in pesniške zbirke (1 %).

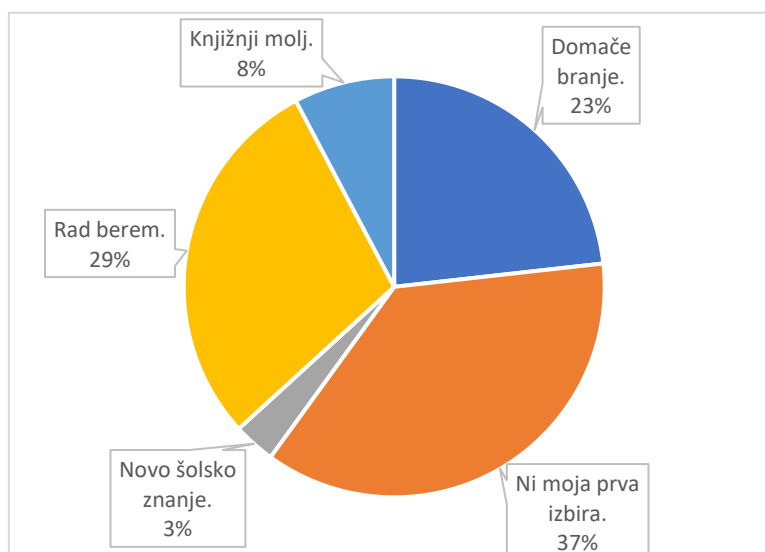
Vprašanje 3: Si kdaj že sam/a napisal/a pesem, zgodbo ali knjigo?

Graf 8: Ali si že kdaj sam/a napisal/a pesem, zgodbo ali knjigo?

Iz Grafa 8 je razvidno, da je skoraj večina mladih že napisala pesem ali zgodbo. Po pričakovanjih je zelo malo mladih že napisalo svojo lastno knjigo, saj je pisanje knjige zelo zahteven proces.

Vprašanje 4: Moj odnos do branja

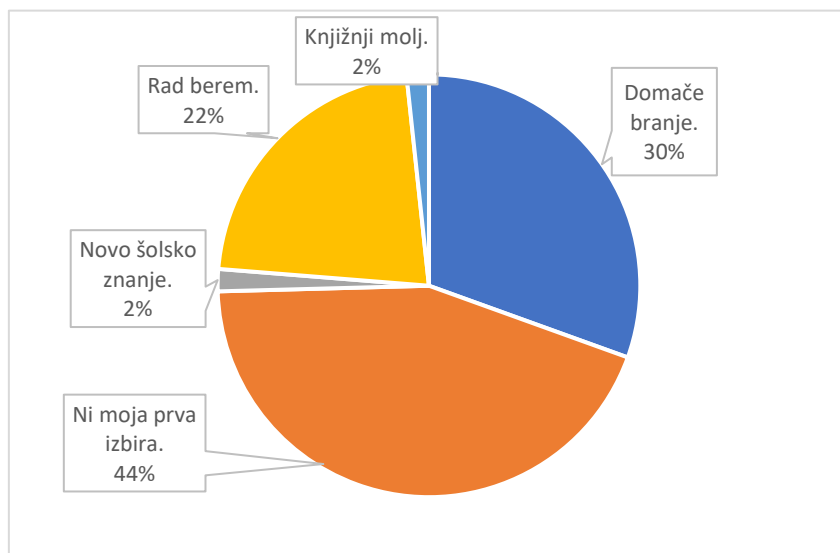
Graf 9: Moj odnos do branja

Na vprašanje je odgovorilo 155 mladih.

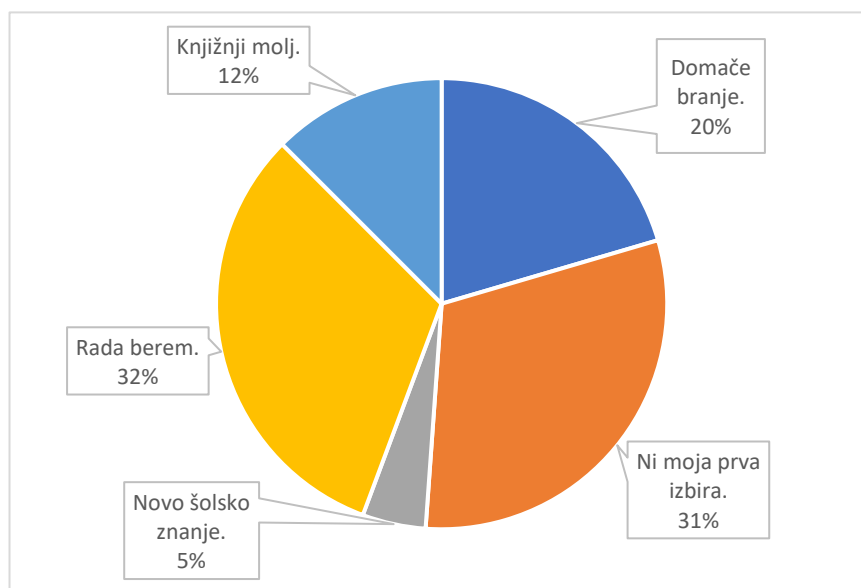
Za več kot polovico mladih branje ni njihova prva izbira. Berejo zaradi domačega branja ali kakšne druge zunanje motivacije. Dobra tretjina mladih pa rada bere. Po

pričakovanju je delež knjižnih moljev zelo nizek. Zelo malo mladih bere, da bi pridobili novo šolsko znanje, kar naju zelo čudi.

Zanimalo naju je, če so pri branju kakšne razlike glede na spol. Podatke sva prikazali v Grafih 10 in 11.

Graf 10: Branje pri fantih

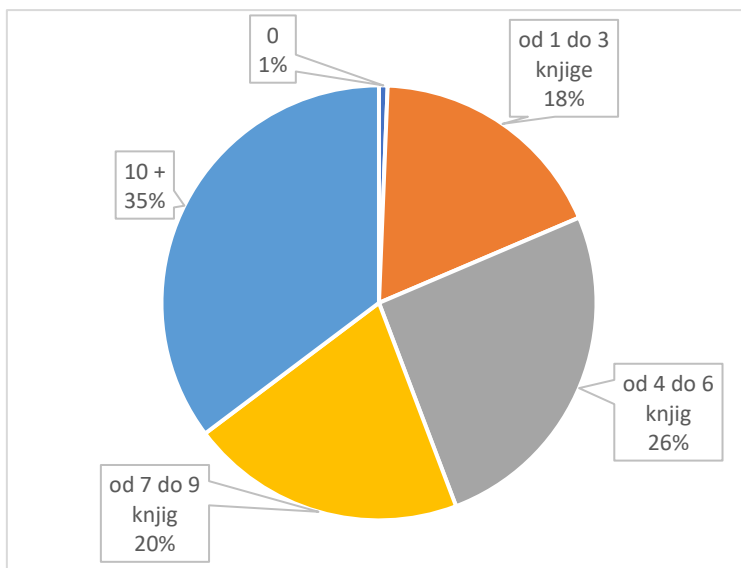

Graf 11: Branje pri dekletih

Iz Grafa 10 in 11 vidiva, da se odgovori med spoloma zelo razlikujejo. Za skoraj tri četrtine fantov branje ni njihova prva izbira, kar sva nekako pričakovali. Pri dekletih je zanimiv podatek, da jih polovica rada bere, za drugo polovico deklet pa branje ni prva izbira. Opažava, da dekleta berejo več kot fantje, kar sva tudi pričakovali, saj velja splošno prepričanje, da dekleta berejo več kot fantje. Desetina deklet spada med

knjižne molje, medtem ko je takšnih fantov le 2 %. Presenetljivo je, da 20 % deklet in 30 % fantov bere le knjige, ki jih morajo prebrati za domače branje. Tako fantje kot dekleta najmanj berejo z namenom, da bi pridobili novo šolsko znanje.

Vprašanje 5: Koliko knjig povprečno prebereš na leto?

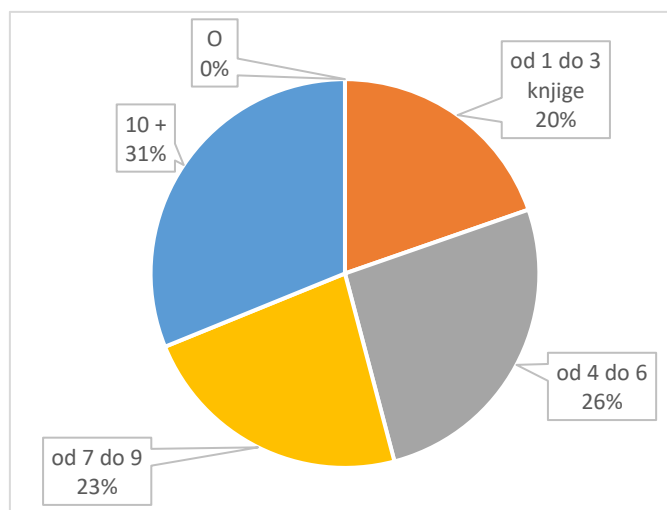

Graf 12: Koliko knjig povprečno prebereš na leto?

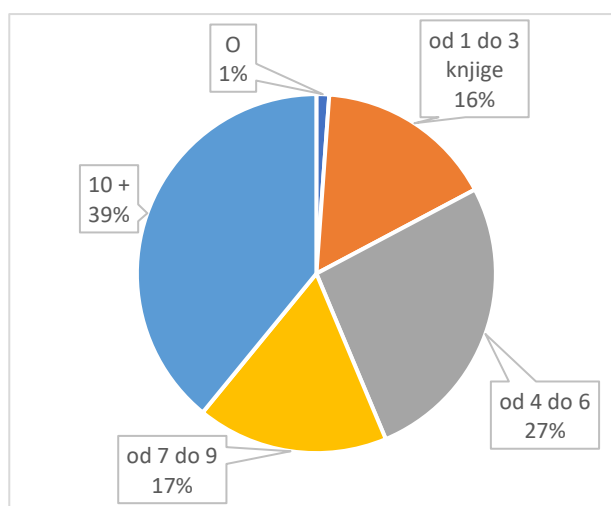
Na vprašanje je odgovorilo 156 mladih.

Več kot polovica mladih prebere letno več kot sedem knjig. Iz tega podatka lahko sklepava, da več kot polovica mladih prebere vsaj eno knjigo v dveh mesecih. Glede na to, da midve veliko bereva, se nama zdi ta rezultat soliden.

Zanimalo naju je, ali pri številu prebranih knjig obstajajo kakšne razlike med fanti in dekleti. Rezultate sva prikazali v spodnjih dveh grafih (Glej Graf 13 in Graf 14).

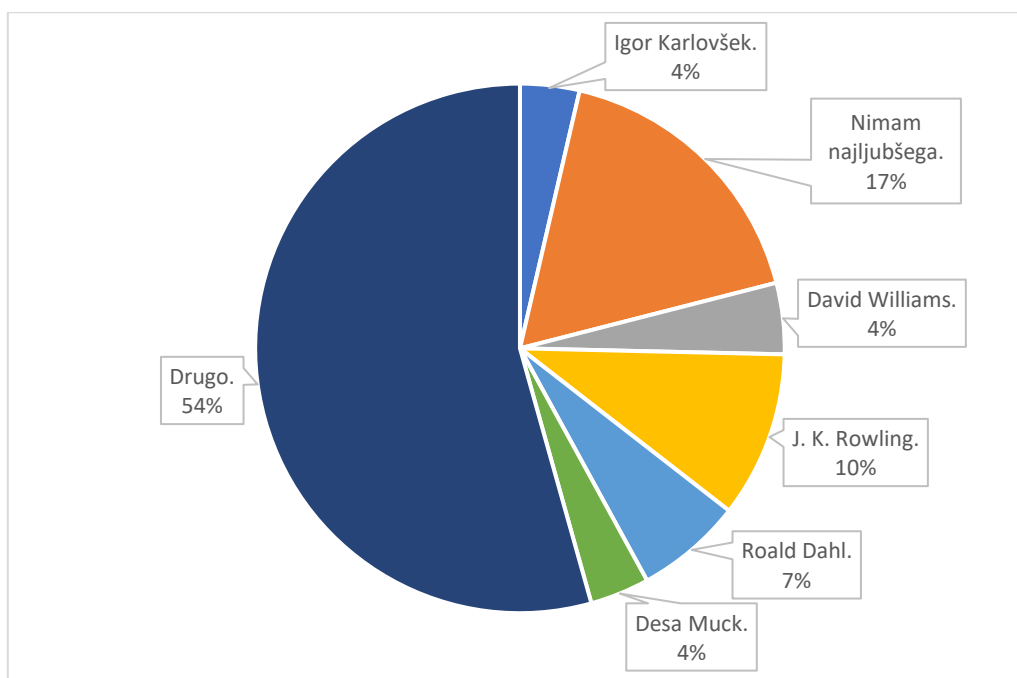
Graf 13: Povprečno število prebranih knjig na leto pri fantih

Graf 14: Povprečno število prebranih knjig na leto pri dekletih

Ugotovili sva, da več kot polovica fantov in deklet prebere v letu več kot 7 knjig. Tudi pri ostalih odgovorih razlike med spoloma niso izrazite, kar naju je presenetilo glede na to, da sva v prejšnjem prikazu ugotovili, da dekleta berejo več kot fantje. Predpostavljali sva, da bi bil delež prebranih knjig pri dekletih večji.

Vprašanje 6: Kateri avtor je tvoj najljubši?

Graf 15: Kateri je tvoj najljubši avtor?

Na šesto vprašanje je odgovorilo 133 mladih. V Grafu 15 sva predstavili le tiste avtorje, ki so jih izbrali 4 ali več mladih. 109 mladih ima svojega najljubšega avtorja, 24 mladih svojega najljubšega avtorja nima. Ta podatek je razveseljujoč, čeprav pri mladih branje ni njihova prva izbira.

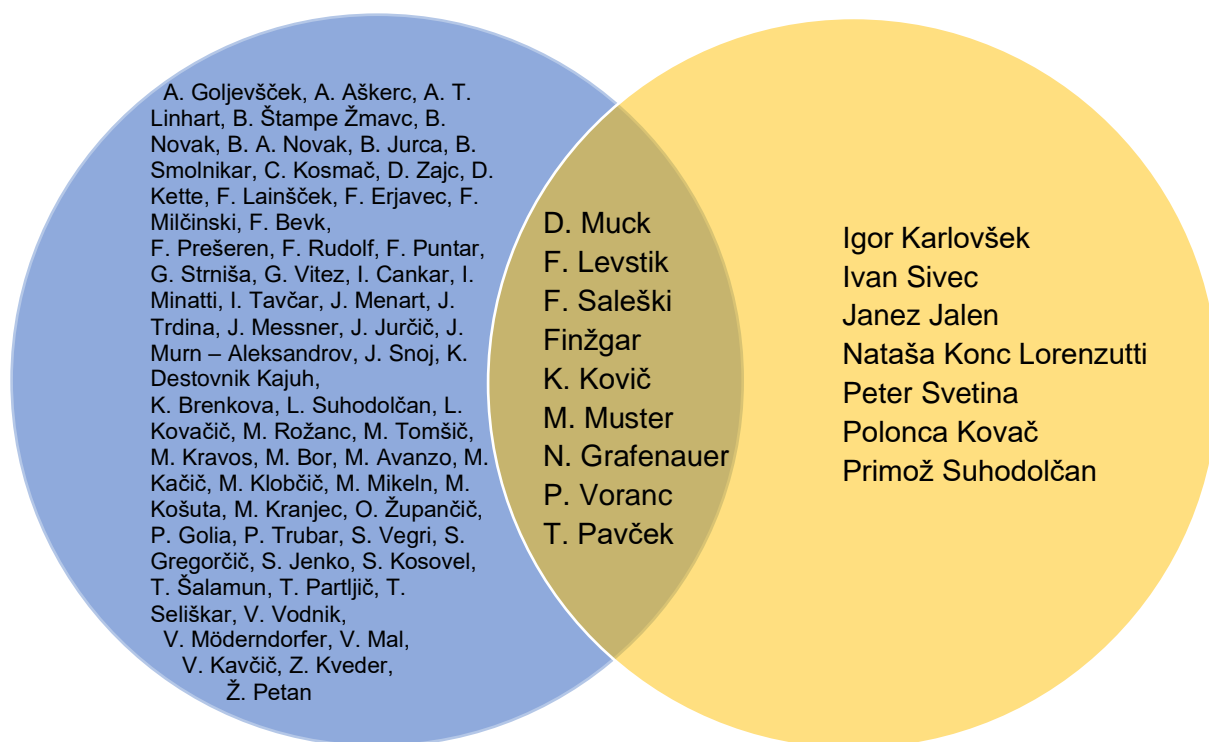
Vse avtorje, ki so jih zapisali anketiranci, sva razvrstili v spodnjo tabelo (Tabelo 3). Iz tabele je razvidno, da so po pričakovanjih med najbolj priljubljenimi tuji sodobni avtorji. Tudi delež slovenskih sodobnih avtorjev je razveseljujoč, saj to pomeni, da mladi poznajo vsaj nekatere slovenske sodobne avtorje.

Tabela 3: Seznam najljubših avtorjev vseh anketirancev

SLOVENSKI	PRETEKLI	Fran Saleški Finžgar, Prežihov Voranc, Janez Jalen, Fran Levstik
	SODOBNI	Desa Muck, Igor Karlovšek, Nataša Konc Lorenzutti, Miki Muster, Primož Suhodolčan, Tone Pavček, Kajetan Kovič, Polonca Kovač, Peter Svetina, Niko Grafenauer, Ivan Sivec

TUJI	PRETEKLI	Roald Dahl, Agatha Christie, Karl May, Arthur Conan Doyle, Jane Austen, Henry Rider Haggard, Lucy Maud Montgomery, Enid Blyton, Jules Verne
	SODOBNI	Astrid Lindgren, Joane K. Rowling, David Walliams, Rick Riordan, Jeff Kinney, John R. R. Tolkien, Anthony Horowitz, Richelle Mead, Lorna Hill, Douglas Adams, Suzanne Collins, Wess Ball, Lisa Jane Smith, Kirsten Boie, Michelle Paver, Steven King, John Green, Tess Gerritsen, Cassandra Clare, Anna Woltz, Jacqueline Wilson, Maria Parr, Brandon Sanderson, Thomas Brezina, Linda Kohanov, Zoe Sugg, Colleen Houck, Stan Lee, Louis Sachar in Lee Child

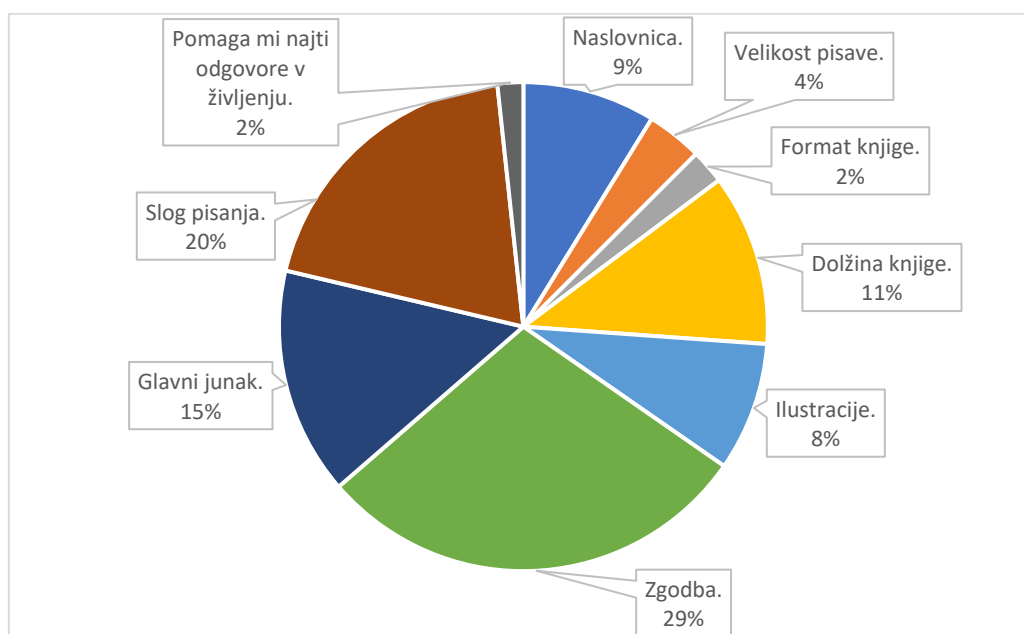
Prav tako naju je zanimalo, ali so med slovenskimi avtorji, ki so predstavljeni v berilih za III. triado, anketiranci izbrali kakšnega kot svojega najljubšega. Izdelali sva Vennov diagram. V sredini so avtorji, ki so predstavljeni v berilih in so jih anketiranci hkrati opredelili kot njihove najljubše. V levem stolpcu so preostali avtorji v berilih, v desnem pa so še ostali najljubši avtorji anketirancev.

Graf 16: Slovenski avtorji v berilih in najljubši avtorji

Razveseljivo je, da je osem slovenskih avtorjev, ki so zajeti v berilih, izbranih kot najljubši avtorji mladih. Hkrati pa naju skrbi, da je še vedno velik delež avtorjev iz beril mladim nepoznan. V prejšnjih grafih sva ugotovili, da mladi premalo berejo, saj branje ni njihova prva izbira. To bi lahko bil eden izmed razlogov, da mladi veliko avtorjev še ne poznajo. Iskanje drugih vzrokov za takšno stanje pa je lahko tema nadaljnjega raziskovanja.

Vprašanje 7: Kaj mi je najbolj všeč pri tem avtorju?

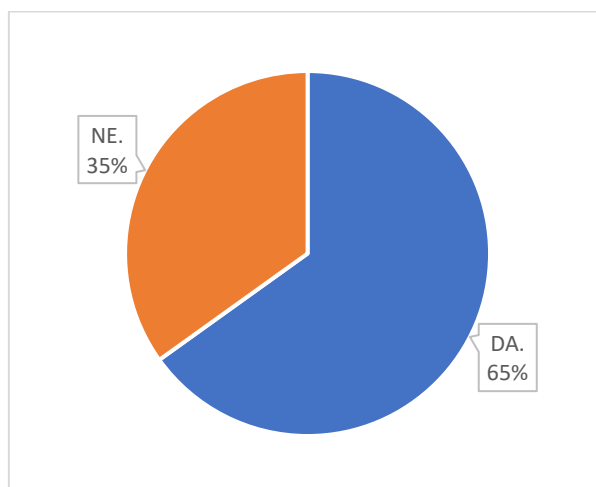

Graf 17: Kaj mi je pri tem avtorju najbolj všeč?

Na vprašanje je odgovorilo 138 mladih. Možnih je bilo več odgovorov.

Iz grafa vidiva, da mlade pri določenem avtorju najbolj privlači zgodba, nato njegov slog pisanja in glavni junak. Nekateri anketiranci so dopisali še naslednje stvari: značaj glavnih junakov, napetost dogajanja, presenetljivi obrati, razplet dogodkov in zanimiv koncept grajenja sveta. Presenetljivo malo anketirancev v knjigah išče odgovore na različna življenjska vprašanja, kar si razlagava s tem, da mladi knjig ne izbirajo z določenim ciljem, ampak iščejo predvsem dobro zgodbo, preko katere »mimogrede« dobijo tudi odgovor na trenutna življenjska vprašanja.

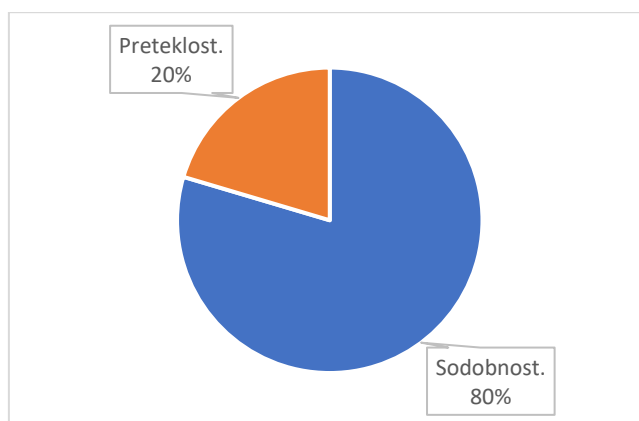
Vprašanje 8: Ali zaradi branja knjig postajam boljši človek? Me knjige nagovorijo in mi pomagajo?

Graf 18: Ali zaradi branja knjig postajam boljši človek?

Na osmo vprašanje je odgovorilo 149 mladih. 97 mladih meni, da jim knjige pomagajo pri njihovi osebnostni rasti, 52 mladih pa je odgovorilo, da jim pri tem knjige ne pomagajo. Knjige so nam lahko v pomoč tudi v težkih situacijah (npr. trenutna epidemija), saj v njih dobimo zagon in novo moč za življenje. V prihodnje bi bilo dobro natančneje raziskati, kako mladi ob branju postajajo boljše osebe in kateri elementi določene zgodbe jim pomagajo pri osebnostni rasti.

Vprašanje 9: Časovni okvir nastanka knjige

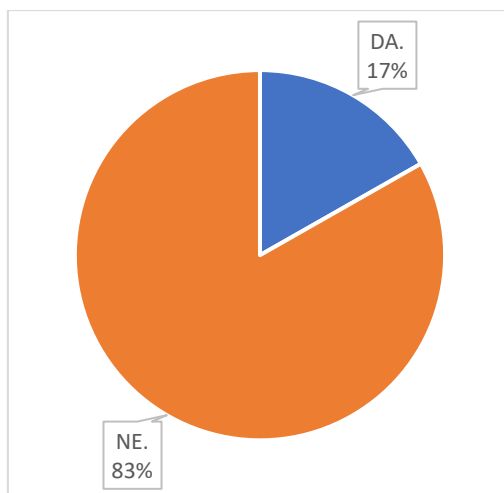
Graf 19: Časovni okvir nastanka knjige

Na deveto vprašanje je odgovorilo 147 mladih.

Ta graf nama potrjuje ugotovitev iz Tabele 3, saj skoraj večina mladih bere knjige iz sodobnosti. Očitno sodobni avtorji s svojim sodobnim jezikom lažje nagovarjajo

mladega bralca. Tudi sami bereva starejše knjige in odkrivava bogastvo »starinskega« jezika. Tako lahko razbereva, kako se je jezik razvijal skozi čas ter odkrivava značilnosti takratnega življenja.

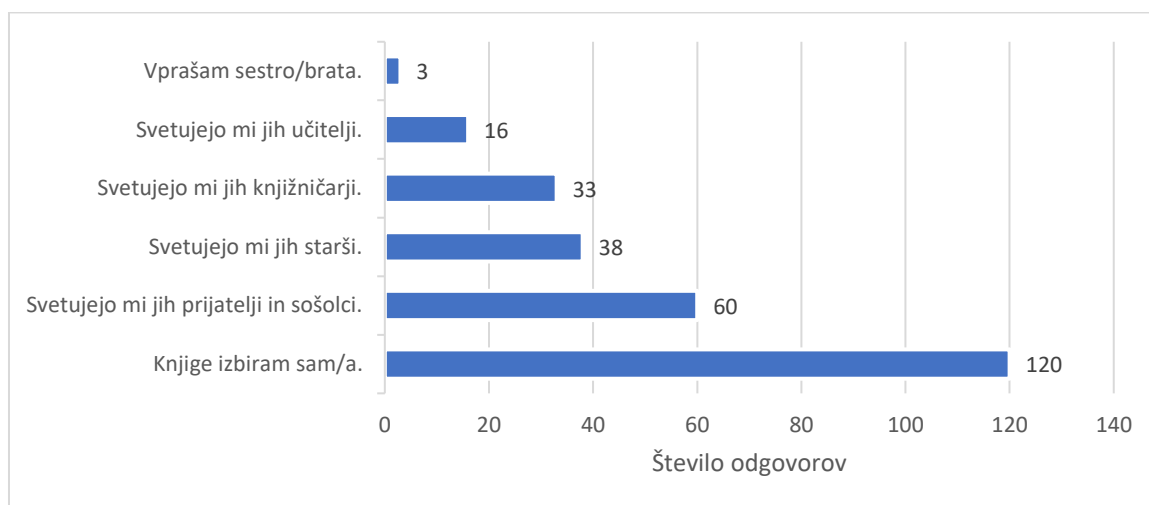
Vprašanje 10: Ali pred branjem knjige prebereš kakšno kritiko, ki so jo napisali kritiki?

Graf 20: Ali pred branjem knjige prebereš kakšno kritiko?

Na to vprašanje je odgovorilo 149 mladih. Večina mladih pred branjem knjige ne prebere nobene kritike. Očitno je branje tudi v III. triadi še zelo »spontan« proces, saj je mladim zgodba pomembnejša kot pa ocena knjige same oz. kaj si o njej mislijo literarni kritiki.

Vprašanje 11: Kdo ti pomaga pri izbiri knjig za branje?

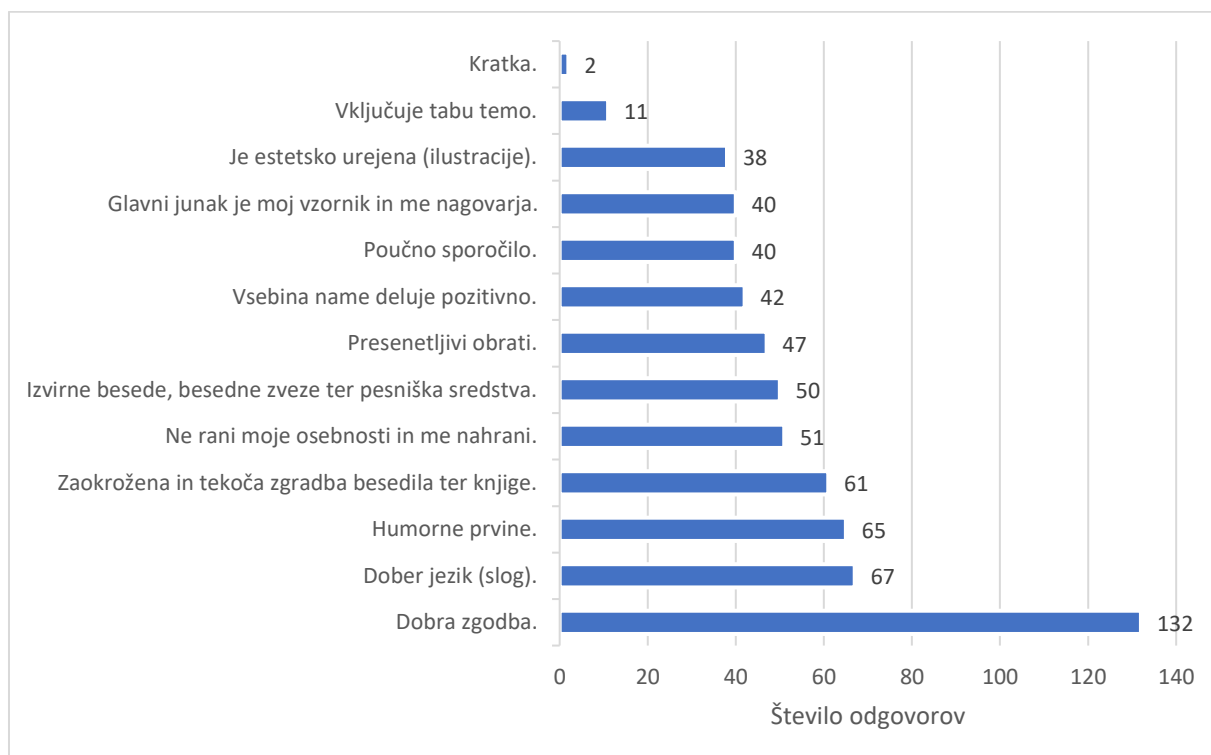

Graf 21: Kdo ti pomaga pri izbiri knjig za branje?

Pri tem vprašanju naju je zanimalo, na podlagi čigavega mnenja si mladi izberejo knjigo za branje. Na to vprašanje je odgovorilo 149 mladih. Imeli so možnost izbrati več odgovorov.

Večina mladih je samostojnih pri izbiri knjige, velik delež pomoči predstavljajo prijatelji in sošolci, kar je v skladu s prepričanjem, da imajo v tem obdobju na mlade največji vpliv sovrstniki, manjšemu delu mladih pa svetujejo profesionalni odrasli bralci.

Vprašanje 12: Kateri je tvoj kriterij za dobro knjigo

Graf 22: Tvoj kriterij za dobro knjigo

Na vprašanje je odgovorilo 148 mladih. Lahko so označili več odgovorov.

Skoraj vsem mladim se zdi, da je osrednji kriterij za dobro knjigo dobra zgodba. Kaj pa je dobra zgodba? To bi bilo lahko izhodišče za nadaljnje raziskave.

Pomembno jim je tudi, da avtor svojo zgodbo gradi v dobrem slogu in vključuje humorne prvine. Všeč jim je smiselno povezana in zaokrožena zgodba. Za kriterij, da je v zgodbo vključena kakšna tabu tema, pa se je odločilo najmanj mladih, kar je presenetljivo, saj naj bi današnja družba dopuščala odpiranje takšnih tem. Smo pa mladi III. triade najbrž še premladi za odpiranje težjih tem odraščanja ali pa nimamo takih izkušenj. Tudi ta tema bi lahko bila v prihodnje izhodišče samostojne raziskave.

5 RAZPRAVA

5.1 POTRDITEV HIPOTEZ

Raziskovalno vprašanje 1: Ali je branje med mladimi še vedno priljubljeno?

Hipoteza 1: **Dekleta berejo več kot fantje.**

Ugotovitve: Glede na anketni vprašalnik sva ugotovili, da dekleta berejo več kot fantje. To nama potrjujejo Grafi 4, 5, 10, 11, 13 in 14.

Najina hipoteza je potrjena.

Raziskovalno vprašanje 2: Iz katerega časovnega obdobja mladi berejo knjige?

Hipoteza 2: **Mladi danes raje berejo sodobne avtorje.**

Ugotovitve: Iz Grafa 19 in Tabele 3 je razvidno, da mladi raje posegajo po knjigah sodobnih avtorjev.

Najina hipoteza je potrjena.

Raziskovalno vprašanje 3: Katere književne vrste mladinske literature mladi berejo?

Hipoteza 3: **Fantje raje berejo pustolovske knjige, dekleta pa ljubezenske.**

Ugotovitve: Iz Grafa 7 razbereva, da fantje največ berejo pustolovske knjige. Pri dekletih je tudi največji delež pustolovskih knjig. Sledijo kriminalke, stripi in mladinske knjige, zatem znanstvenofantastične, humoristične in šele na sedmem mestu so knjige z ljubezensko tematiko.

Hipoteza je potrjena, kar se tiče fantov, pri dekletih pa ni potrjena.

Raziskovalno vprašanje 4: Kateri avtorji so trenutno aktualni?

Hipoteza 4: **Najljubša avtorja sta (tuj avtor) J. K. Rowling in (slovenski avtor) Igor Karlovšek.**

Ugotovitve: Iz Grafa 15 je razvidno, da je na to vprašanje odgovorilo 133 mladih. Navedli so 54 različnih avtorjev. Pri tujih avtorjih je največji delež glasov (14 glasov) dobila J. K. Rowling, pri slovenskih avtorjev pa si prvo mesto delita (5 glasov) Igor Karlovšek in Desa Muck.

Najina hipoteza je potrjena glede imen, delež glasov pa je zelo nizek, tako da je ta hipoteza delno potrjena.

Raziskovalno vprašanje 5: Po katerih kriterijih se mladi odločajo za izbiro knjige?

Hipoteza 5: Mladi knjige izbirajo na podlagi mnenja vrstnikov (sošolci in prijatelji).

Ugotovitev: Iz Grafa 21 razbereva, da največ mladih knjige izbira po svoji presoji. Vrstniki so za izbiro knjig na drugem mestu.

Najina hipoteza ni potrjena.

Hipoteza 6: Mladi izberejo knjige z estetsko naslovnico.

Ugotovitev: Iz Grafov 17 in 22 je razvidno, da naslovnica ni na prvem mestu v kriterijih za izbiro knjige. V Grafu 17 je izbira po naslovnici na petem mestu, v Grafu 22 pa šele na enajstem.

Najina hipoteza ni potrjena.

Hipoteza 7: Mladi izberejo tiste knjige, ki imajo dobro zgodbo.

Ugotovitev: V Grafih 17 in 22 je kriterij *izbira knjige glede na zgodbo* na prvem mestu. Pri Grafu 17 je ta odgovor označila tretjina mladih, pri Grafu 22 pa večina mladih.

Najina hipoteza je potrjena.

Ugotavljava, da so 3 hipoteze potrjene v celoti, dve hipotezi sta delno potrjeni, dve pa nista potrjeni. Ta rezultat naju je presenetil, saj sva pričakovali več potrjenih hipotez. Utrdil naju je v prepričanju, da je za natančne rezultate potrebno izvesti dobro raziskavo. Ob samem raziskovanju pa ugotavljava, da bi z natančnejšimi vprašanji prišli še do natančnejših odgovorov.

5.2 TEŽAVE PRI RAZISKOVANJU

Med raziskovanjem sva naleteli na različne probleme in izzive:

- Anketni vprašalnik je rešilo le 11 devetošolcev, zato nisva mogli narediti smiselne primerjave med posameznimi razredi III. triade.
- Ugotavljava, da sva nekatera vprašanja zastavili precej na splošno, na primer: Ali ti branje pomaga, da si boljši človek? V prihodnje bi vprašanja razdelili še na podvprašanja.
- Zaradi zaprtih knjižnic nisva imeli dostopnih pisnih virov.
- Elektronski viri so pogosto neprilagojeni mladim v osnovni šoli in zato pretežki.
- Nisva še poznali orodja za oblikovanje, zato sva se tega sproti učili.

5.3 NADALJNJE RAZISKOVANJE

V raziskovalni nalogi sva nakazali naslednje možne raziskave:

- Vpliv epidemije na branje.
- Kako dobro mladi poznajo slovenske avtorje?
- S pomočjo katerih elementov mladi ob branju postajajo boljše osebnosti?
- Kateri elementi določene zgodbe jim pomagajo pri osebni rasti?
- Kriteriji za dobro zgodbo.
- Katere so tabu teme pri mladih?

Med pisanjem se nama je odprlo še nekaj drugih izzivov za nadaljnje raziskovanje.

Našteli jih bova le nekaj:

- Sestavili bi seznam kvalitetnih knjig za branje.
- Čez nekaj let bi s pomočjo istega vprašalnika preverili spremembe v izbiri knjig pri mladih in njihov okus branja.
- Oblikovali bi seznam knjig sodobnih avtorjev, ki bi prišli v poštev za umestitev med kanonske knjige.
- Raziskali bi ostale projekte, namenjene vrednotenju mladinske literature.
- Predlagava analizo kvalitete množičnega izdajanja knjig.
- Raziskali bi, ali so elektronske knjige danes bolj razširjene od »klasičnih« knjig.

6 ZAKLJUČEK

V najini raziskovalni nalogi sva s pomočjo spletnega vprašalnika in teoretičnega raziskovanja preverili trenutno stanje glede priljubljenosti branja pri mladih v III. triadi. Ugotavljava, da je branje knjig med mladimi še vedno prisotno, čeprav v manjši meri, kot bi si želeli. Večina mladih v knjigah išče dobre zgodbe, nekateri pa tudi dodatno znanje in možnost za izgradnjo svoje osebnosti. Dvema tretjinama anketiranih mladih branje knjig pomaga, da (p)ostajajo dobre osebe, saj v knjigah s pomočjo dobre zgodbe, glavnih junakov ter izvirnega sloga pisanja dobijo »hrano« za potešitev svoje notranje lakote in ideje za razvoj svojih potencialov. Ko se mladi poistovetimo z liki iz knjig, nas ti liki lahko navdihujejo kot vzorniki. Brezčasnost literarnih del nam omogoča, da na trenutno življenjsko situacijo pogledamo z razdalje. To nam pomaga razumeti specifično dogajanje nekega določenega obdobja, kot je tudi trenutna težka situacija zaradi epidemije. S tega vidika so t. i. kanonske knjige s svojimi trdnimi vrednotami in sporočili neprecenljive, saj pričajo o neminljivosti človeške etike in človeških ustvarjalnih moči.

Odkrili sva trenutno najbolj brane žanre mladinskih knjig, in sicer so v ospredju pustolovske knjige in stripi, še vedno pa so zelo popularne kriminalke in knjige z znanstvenofantastično vsebino. Dramskih del, pravljic, pripovedk in mitov beremo mladi III. triade manj, še najmanj pa posegamo po poeziji.

Mladi največ beremo sodobne avtorje, saj so nam zaradi jezika in izkušenj bližje kot starejši avtorji. Pri tujih avtorjih prevladuje J. K. Rowling, pri slovenskih avtorjih pa Igor Karlovšek in Desa Muck.

Najino raziskovalno nalogo lahko zaključiva z mislijo, da je za vrhunsko knjižno specialiteto potrebno, da si avtor zamisli dobro zgodbo z njemu značilnim izvirnim slogom in jo začini z nekaj humornimi prvinami, vse sestavine pa med seboj preplete v harmonijo prijetnega okusa. Vrhunske knjige so nepogrešljive za naše duhovno zdravje in sposobnost preživetja, saj sploh v kriznih časih s svojo »večno« odpornostjo in trdoživostjo pričajo o tem, da je človeški duh kljub preizkušnjam nezlomljiv in neuničljiv.

7 LITERATURA

Berta Golob, Mojca Honzak, Vida Medved Udovič, Miha Mohor, Igor Saksida: *Berilo 7, Sreča se mi v pesmi smeje*, Ljubljana, Mladinska knjiga, 2016.

Marko Juvan: *Literarna veda v rekonstrukciji*. Ljubljana: LUD Literatura, 2006.

Matjaž Kmecl: *Mala literarna teorija*. Ljubljana: Mihelač in Nešović, 1995.

Marjana Kobe: *Pogledi na mladinsko književnost*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1987.

Milena Mileva Blažič: *Uvod v teorijo mladinske književnosti*, Jezik in slovstvo, let. 52 (2007), 6.

Mojca Honzak, Vida Medved Udovič, Miha Mohor, Nataša Pirih Svetina: *Berilo 8, Dober dan, življenje*, Ljubljana, Mladinska knjiga, 2015.

Mojca Honzak, Vida Medved Udovič, Miha Mohor, Nataša Pirih Svetina: *Berilo 9, Skrivno življenje besed*, Ljubljana, Mladinska knjiga, 2013.

Leksikon literature, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1981.

Igor Saksida: *Mladinska književnost med literarno vedo in književno didaktiko*.

Maribor: Obzorja, 1994.

Internetni viri in povezave:

1. <https://www.rtvlo.si/kultura/knjige/knjiga-je-se-vedno-orožje-vzemi-jo-v-roke/158851>
(Dostop: 12. 5. 2021)
2. Pionirska knjižnica: <https://www.mklj.si/pionirska-knjiznica> (Dostop: 2. 3. 2021)
3. Slovenska sekcija IBBY: <https://www.ibby.si/> (Dostop: 2. 3. 2021)
4. Otrok in knjiga: <https://www.mb.sik.si/revija-otrok-in-knjiga-st-90-1.html> (Dostop: 2. 3. 2021)
5. SSKJ, Fran: <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=kritika>
(Dostop: 27. 2. 2021)
6. Fran > Etimološki: <https://fran.si/193/marko-snoj-slovenski-etimoloski-slovar/4288051/kriticen?FilteredDictionaryIds=193&View=1&Query=kriti%c4%8den>
(Dostop: 27. 2. 2021)
7. Literarna kritika: https://sl.wikipedia.org/wiki/Literarna_kritika (Dostop: 28. 2. 2021)
8. Tatjana Okorn: *Vrednotenje knjižne produkcije za otroke in mladino* (Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig), 2015 (<https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=72263&lang=slv>)

9. Desetnica:

<https://drustvo-dsp.si/znani-nominiranci-in-nominiranke-za-nagrado-desetnica-2020/> (Dostop: 27. 2. 2021)

10. Levstikova nagrada: https://sl.wikipedia.org/wiki/Levstikova_nagrada (Dostop: 2. 3. 2021)

11. Modra ptica: [https://sl.wikipedia.org/wiki/Modra_ptica_\(nagrada\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Modra_ptica_(nagrada)) (Dostop: 2. 3. 2021)

12. Moja najljubša knjiga: https://sl.wikipedia.org/wiki/Moja_najljub%C5%A1a_knjiga (Dostop: 2. 3. 2021)

13. Nagrada Hinka Smrekarja: https://sl.wikipedia.org/wiki/Nagrada_Hinka_Smrekarja (Dostop: 2. 3. 2021)

14. Nagrada za izvirno slovensko slikanico: https://sl.wikipedia.org/wiki/Nagrada_Kristine_Brenkove (Dostop: 2. 3. 2021)

15. Najlepša slovenska knjiga: https://sl.wikipedia.org/wiki/Najlep%C5%A1a_slovenska_knjiga (Dostop: 2. 3. 2021)

16. Prešernova nagrada in nagrada Prešernovega sklada: https://sl.wikipedia.org/wiki/Pre%C5%A1ernova_nagrada (Dostop: 2. 3. 2021)

17. Večernica: <https://www.vecer.com/kultura/razpis-za-24-vecernico-10165710> (Dostop: 27. 2. 2021)

18. Zlata hruška: <https://www.mkjlj.si/zlata-hruska> (Dostop: 2. 3. 2021)

19. Zlata hruška: https://www.mkjlj.si/images/dokumenti/splosno/nase_knjiznice/pionirska/zlate-hruske/Na_kratko_o_ZLATIH_HRUSKAH.ppsx (Dostop: 1. 3. 2021)

8 PRILOGA

8.1 ANKETNI VPRAŠALNIK

Sva Zala in Angela, učenki 8. razreda Zasebne osnovne šole montessori in piševa raziskovalno nalogo. V najini nalogi z naslovom *Knjiga – mala malica ali vrhunska specialiteta* raziskujeva kriterije za dobre mladinske knjige.

Za vas sva pripravili kratek vprašalnik in vas prosiva, da odgovorite na naslednja vprašanja.

Kaj najraje delaš v prostem času? Lahko izbereš več odgovorov.

- Sem zunaj.
- Se ukvarjam s športom.
- Berem knjige.
- Ustvarjam.
- Vadim inštrument.
- Sem na elektronski napravi.
- Drugo: _____

Katere vrste knjig najraje bereš? Lahko izbereš več odgovorov.

- Pustolovske.
- Kriminalke.
- Mladinske.
- Znanstvenofantastične.
- Zgodovinske.
- Humoristične.
- Ljubezenske.
- Pravljice, pripovedke, mite, legende ...
- Pesmi in pesniške zbirke.
- Stripe.
- Dramska besedila.
- Razne priročnike z različnih področij in enciklopedije.
- Drugo: _____

Si že kdaj sam/a napisal/a kakšno

- Pesem.
- Zgodbo.
- Knjigo.

Moj odnos do branja:

- Berem, kar je nujno za domače branje.
- Berem, vendar branje ni moja prva izbira.
- Berem, ker bi si rad/a nabral/a veliko šolskega znanja.
- Rad/a berem.
- Brez branja mi živeti ni, saj sem pravi knjižni molj.

Koliko knjig povprečno prebereš na leto?

- Nobene.
- 1–3
- 4–6
- 7–9
- 10 +

Kateri avtor je tvoj najljubši? Lahko jih našteješ tudi več.

Kaj mi je najbolj všeč pri tem avtorju?

- Naslovnica.
- Velikost pisave.
- Velikost (format) knjige (A4, A5).
- Dolžina knjige.
- Ilustracije.
- Zgodba.
- Glavni junak.
- Slog pisanja.
- Pomaga mi najti odgovore za mojo trenutno življenjsko situacijo.
- Drugo: _____

Ali zaradi branja knjig postajam boljši človek? Me knjige nagovorijo in mi pomagajo?

- DA.
- NE.

Knjige, ki jih berem, so bolj iz:

- Novejšega časa (avtor je še živ ali je bil živ še pred nedavnim).
- Preteklosti (avtor je že preminil, knjige veljajo za 'knjige naših staršev', npr. Visoška kronika, Agatha Christie, Karl May ...).

Ali pred branjem knjige prebereš kakšno kritiko, ki so jo napisali kritiki?

- DA.
- NE.

Kako izbiraš knjigo za branje? Lahko izbereš več odgovorov.

- Svetujejo mi jih učitelji.
- Svetujejo mi jih starši.
- Svetujejo mi jih knjižničarji.
- Svetujejo mi jih prijatelji in sošolci.
- Knjige izberem sam/a.
- Drugo: _____

Kateri je tvoj kriterij za dobro knjigo? Lahko izbereš več odgovorov.

- Dobra zgodba.
- Ima sporočilo, ki me nahrani.
- Ima poučno sporočilo.
- Zaokrožena in tekoča zgradba besedila.
- Dober jezik (slog).
- Izvirne besede in besedne zveze.
- Izvirna pesniška sredstva.
- Humorne prvine.
- Presenetljivi obrati.
- Glavni junak je moj vzornik.

- Glavni junak me nagovarja.
- Ne rani moje osebnosti.
- Vključuje tabu temo.
- Vsebina name deluje pozitivno.
- Je estetsko urejena (ilustracije).
- Zaokrožena zgradba knjige (členitev na poglavja ...).
- Drugo: _____

Kateri razred obiskuješ?

- 7.
- 8.
- 9.

Spol:

- Ženski.
- Moški.

Prišel/prišla si do konca! Čestitke!

Hvala za tvoje odgovore. Tudi zaradi tebe bo najino raziskovanje postalo prava specialiteta.

Angela in Zala

8.2 LITERARNE VRSTE V BERILIH ZA 7. RAZRED

AVTOR	NASLOV DELA	ZVRST	VRSTA
Antič, Miroslav	Koder plavih las	pesništvo	pesem
Iz Biblije	Stvarjenje sveta	pripovedništvo	zgodba
Bor, Matej	Osel je osel	pripovedništvo	basen
Brenkova, Kristina	Modra vrtnica za princesko	dramatika	dramsko besedilo
Defoe, Daniel	Robinson Crusoe na samotnem otoku	pripovedništvo	roman
Ende, Michael	Momo pri izviru časa	pripovedništvo	roman
Erjavec, Fran	Palček in orel	pripovedništvo	basen
Finžgar, Fran Saleški	Moja mladost in moj oče	pripovedništvo	kratka pripoved
Fritz, Ervin	Song o ljubezni	pesništvo	pesem
Goljevšček, Alenka	Zakaj avto zjutraj noče vžgati	dramatika	komedija
Grafenauer, Niko	Samota	pesništvo	pesem
Po Homerju	Odisej na otoku Kiklopov	pripovedništvo	mit
Hunter, Norman	Profesor Modrinjak govori po radiu	pripovedništvo	roman
Jurčič, Josip	Kozlovska sodba v Višnji Gori	pripovedništvo	humoreska
Kästner, Erich	Leteča učilnica	pripovedništvo	mladinski roman
Klopčič, Mile	Mary se predstavi	pesništvo	pesem
Košuta, Miroslav	Stegnjeni prst	pesništvo	pesem
Kranjec, Miško	O mamici, ki je postajala čedalje manjša	pripovedništvo	pripovedka
Krilov, Ivan Andrejevič	Volk in jagnje	pripovedništvo	basen
La Fontaine, Jean de	Mravlja in muren	pripovedništvo	basen
Lainšček, Feri	Ajša Najša in ljubezen	pripovedništvo	mladinski roman
Levstik, Fran	Martin Krpan	pripovedništvo	umetna povest
Ljudska	Ajda in Slovenci	pripovedništvo	pripovedka
Ljudska	Gor čez Izaro	pesništvo	pesem
Ljudska	Kralj Matjaž	pripovedništvo	legenda
Ljudska	Pegam in Lambergar	pesništvo	romanca

Knjiga – mala malica ali vrhunska specialiteta

Ljudska	Volkodlak	pripovedništvo	ljudska pripovedka
Majerova, Marie	Robinsonka	pripovedništvo	roman
Minatti, Ivan	V mladih brezah tiha pomlad	pesništvo	pesem
Muck, Desa	Pod milim nebom	pripovedništvo	mladinski roman
Muster, Miki	Martin Krpan	pripovedništvo	strip
Novak, Bogdan	Bela past	pripovedništvo	roman
Po Ovidu	Dedal in Ikar, prva letalca	pripovedništvo	bajka
Partljič, Tone	»Ali veš, koga so danes pokopali?« je vprašal Domen osorno	pripovedništvo	kratka zgodba
Pavček, Tone	Pesem	pesništvo	pesem
Pavček, Tone	Tolovaj iz Ajdovske jame	pesništvo	pesem
Petan, Žarko	Pet Pepelk	dramatika	komedija
Prevert, Jacques	Zabušant	pesništvo	pesem
Prežihov Voranc	Potolčeni kramoh	pripovedništvo	črtica
Silverstein, Shel	Razmetana soba	pesništvo	pesem
Smolnikar, Breda	Deklice	pripovedništvo	mladinski roman
Snoj, Jože	Za svetlo prihodnost mravljinca	pesništvo	pesem
Suhodolčan, Leopold	Narobe stvari v mestu Petpedi	dramatika	komedija
Sveta knjiga Indijancev	Popol Vuh	pripovedništvo	legenda
Štampe Žmavc, Bina	Svetovja	pesništvo	pesem
Townsend, Sue	Skrivni dnevnik Jadrana Krta	pripovedništvo	dnevnik
Trdina, Janez	Vila	pripovedništvo	bajka
Vegri, Saša	Grega	pesništvo	pesem
Vegri, Saša	Takrat	pesništvo	pesem
Vitez, Grigor	Kakšne barve je potok	pesništvo	pesem
Wilde, Oscar	Sebični velikan	pripovedništvo	pravljica
Zajc, Dane	Pivci tišine	pesništvo	pesem

8.3 LITERARNE VRSTE V BERILIH ZA 8. RAZRED

AVTOR	NASLOV DELA	ZVRST	VRSTA
Aškerc, Anton	Čaša nesmrtnosti Kronanje v Zagrebu	pesništvo	pesem
Avanzo, Miha	Kako napišeš pesmico	pesništvo	pesem
Beecher-Stowe, Harriet	Ljudje naprodaj	pripovedništvo	roman
Bor, Matej	Črni možje	pesništvo	pesem
Cerantes, Saavedra Miguel de	Boj z mlini na veter	pripovedništvo	roman
Danojlić, Milovan	Kaj so med drugim počeli stari Slovani	pesništvo	pesem
Evreinov, Nikolaj	Vesela smrt	dramatika	komedija
Finski narodni ep	Kalevala	pesništvo	ep
Golia, Pavel	Grajski vrtnar	pesništvo	balada
Grafenauer, Niko	Življenje	pesništvo	pesem
Hašek, Jaroslav	Kako sem kahal jajce v mehko	pripovedništvo	humoreska
Jenko, Simon	Po slovesu	pesništvo	pesem
Jurca, Branka	Fant me gleda	pripovedništvo	roman
Kavčič, Vladimir	Bomba	pripovedništvo	mladinski roman
Kersnik, Janko	Mačkova očeta	pripovedništvo	slika
Kipling, Rudyard	Pesem vračajočega se lovca	pesništvo	pesem
Kosovel, Srečko	Kraška jesen	pesništvo	pesem
Kranjec, Miško	Otroci, čigavi ste?	pripovedništvo	kratka pripoved
Krivos, Marko	Beseda ni konj	pesništvo	pesem
Lang, Andrew	Meč kralja Arturja	pripovedništvo	pripoved
Linhart, Anton Tomaž	Županova Micka	dramatika	komedija
Ljudska	Galjot	pesništvo	balada
Mal, Vitan	Ponedeljek nekega poletja	pripovedništvo	roman
Menart, Janez	Kmečka balada	pripovedništvo	pesem
Mikeln, Miloš	Strip strup – denarja kup	dramatika	komedija

Knjiga – mala malica ali vrhunska specialiteta

Möderndorfer, Vinko	Cesta Sreča	pesništvo	pesem
Molliere	Don Juan ali kamniti gost	dramatika	komedija
Muck, Desa	Hči lune	pripovedništvo	roman
Nazor, Vladimir	Galjotova pesem	pesništvo	pesem
Nušič, Branislav	Prva ljubezen	pripovedništvo	pripoved
Po Ovidu	Orfej in Evridika	pripovedništvo	bajka
Partljič, Tone	Moj ata, socialistični kulak	pripovedništvo	komedija
Pavček, Tone	Dober dan, življenje Nova faca Sporočilo, voščilo, dramilo	pesništvo	pesem
Plinij, mlajši	Izbruh Vezuva	pripovedništvo	zgodovinsko pismo
Prešeren, France	Apel in čevljar Krst pri Savici (Uvod) Povodni mož Turjaška Rozamunda	pesništvo	pesem
Rudolf, Franček	Spominjam se taborjenja	pripovedništvo	roman - avtobiografija
Strezovski, Jovan	Tu ob tem jezeru	pesništvo	pesem
Strniša, Gregor	Star oklep	pesništvo	pesem
Tavčar, Ivan	Listi iz Visoške kronike Tržačan	pripovedništvo	kronika – zgodovinski roman
Tolstoj, Lev Nikolajevič	Starejši brat	pripovedništvo	črtica
Tomšič, Marjan	Črno sonce	pripovedništvo	roman
Vodnik, Valentin	Dramilo	pesništvo	pesem
Wells, Herbert George	Nevidni človek	pripovedništvo	znanstvenofantastična pripoved
Zajc, Dane	Moja prva pesem	pesništvo	pesem

8.4 LITERARNE VRSTE V BERILIH ZA 9. RAZRED

AVTOR	NASLOV DELA	ZVRST	VRSTA
Andrić, Ivo	Povest o vezirjevem slonu	pripovedništvo	pripoved
Bevk, France	Kaplan Martin Čedermac	pripovedništvo	pridiga
Boccaccio, Giovanni	Prebrisani kuhar	pripovedništvo	novela
	Brižinski spomeniki	pripovedništvo	rokopis
Cankar, Ivan	Bobi	pripovedništvo	črtica
Cankar, Ivan	Na peči	pripovedništvo	črtica
Čapek, Karel	Romeo in Julija	pripovedništvo	parodija
Destovnik, Karel – Kajuh	Jesenska pesem	pesništvo	pesem
Gregorčič, Simon	Soči	pesništvo	domovinska pesem
Kačič, Mila	Triolet o resnicah	pesništvo	triolet
Kette, Dragotin	Na očetovem grobu	pesništvo	sonet
Konwicki, Tadeusz	Vitkov ljubezenski pripetljaj	pripovedništvo	mladinski roman
Kosmač, Ciril	Gosenica	pripovedništvo	novela
Kosovel, Srečko	Kons 4	pesništvo	konstruktivistična pesem
Kosovel, Srečko	Pa da bi znal	pesništvo	pesem
Kovačič, Lojze	Opis neke slike	pripovedništvo	kratka pripoved
Kovič, Kajetan	Popoldan	pesništvo	pesem
Kveder, Zofka	Potovalci	pripovedništvo	roman
Lainšček, Feri	Bara Bara	dramatika	lutkovna igra
Lamb, Charles in Mary	Romeo in Julija	dramatika	tragedija
Levstik, Fran	Dve otvi	pesništvo	razpoloženjska pesem
Lorca, Federico Garcia	Pokrajina	pesništvo	pesem
Menart, Janez	Jaz	pesništvo	portret
Menart, Janez	Pohojena slika	pesništvo	pesem
Messner, Janko	Job	pripovedništvo	kratka pripoved
Milčinsko, Fran	Kravji zvonec	pripovedništvi	humoreska
Murn, Josip – Aleksandrov	Kmečka pesem	pesništvo	pesem

Murn, Josip – Aleksandrov	Pesem	pesništvo	impresionistična pesem
Novak, Boris A.	Narcis in Eho	pesništvo	sonet z odmevom
Pavček, Tone	Pesem o zvezdah	pesništvo	pesem
	Pesem nosačev žita	pesništvo	pesem
Prešeren, France	Gazele 6	pesništvo	gazela
Prešeren, France	Glosa	pesništvo	glosa
Prešeren, France	Zdravljica	pesništvo	likovna, domovinska pesem
Prežihov, Voranc	Doberdob	pripovedništvo	kolektivni oz. vojni roman
Puntar, France	Lov na rep	dramatika	radijska igra
Rožanc, Marjan	Kako sem že zgodaj postal tujec ali Ernest Seton Thompson	pripovedništvo	kratka zgodba
Saint-Exupery, Antoine de	Mali princ	pripovedništvo	roman
Seliškar, Tone	Moj oče	pesništvo	pesem
Shakespeare, William	Julij Cezar	dramatika	tragedija
Shakespeare, William	Romeo in Julija	dramatika	tragedija
Strniša, Gregor	Orion	pesništvo	popevka
Queneau, Raymond	Vaje v slogu	pripovedništvo	kratka zgodba
Šalamun, Tomaž	Pes	pesništvo	sonet
Trubar, Primož	Katehismus z dvejma izlagama	pripovedništvo	versko besedilo
Vodnik, Valentin	Moj spomenik	pesništvo	pesem
Župančič, Oton	Z vlakom	pesništvo	domovinska pesem
Župančič, Oton	Žebljarska	pesništvo	pesem